Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва
Кафедра хореографії та художньої культури

Педагогічна практика

Упорядники: Семенова О. В.
Бикова О.В.

Навчальнно-методичний посібник для студентів ОС «Бакалавр»
спеціальності
014 Середня освіта. Образотворче мистецтво
024 Хореографія
014 Середня освіта Хореографія

Умань 2021

УДК 378.147.091.33-027.22

© 0 – 75

Рецензенти:

О. В. Чернявська **–** кандидат педагогічних наук, завідувач практики Олександрійського фахового коледжу культури і мистецтв.

М. І. Гагарін **–** доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

– **Педагогічна практика**: навчально-методичний посібник / Упоряд. О. В. Семенова, Бикова О. В. – Умань: «Brand Maker», 2021. 125 с.

Навчально-методичні рекомендації до проведення всіх видів педагогічних практик підготовлені на основі програм практик викладачами спеціальності 014 Середня освіта. Образотворче мистецтво 024 Хореографія 014 Середня освіта Хореографія.

Посібник адресовано студентам мистецьких дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

(протокол № 4 від 2 листопада 2021 р.)

© УДПУ імені Павла Тичини, 2021

Факультет мистецтв

ЗМІСТ

ВСТУП…… 4

Робоча програма навчальної практики спеціальності: 024 Хореографія…….. 5

Робоча програма виробничої практики спеціальність: 024 Хореографія…….. 15

Робоча програма навчальної практики Спеціальність: 014 Середня освіта (Хореографія)…… 24

Робоча програма виробничої практики Спеціальність: 014 Середня освіта (Хореографія)…… 33

Робоча програма навчальної практики Спеціальність: 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)……... 42

Робоча програма виробничої практики Спеціальність: 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)……... 56

ДОДАТКИ……. 71
Зразки уроків та виховних заходів……. 88
СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ…….. 121

ВСТУП

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво
Спеціальність: 024 Хореографія
Освітньо-професійна програма: Хореографія

ВСТУП

Однією з найважливіших передумов якісної підготовки здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Хореографія» освітнього ступеня «бакалавр» є забезпечення єдності глибокої теоретичної підготовки і вироблення практичних навичок протягом усього періоду навчання. У цьому контексті, «Навчальна практика» є одним із вид навчальної діяльності студентів безпосередньо орієнтованої на формування, закріплення, розвиток практичних навичок і фахових компетенцій у процесі виконання певних видів робіт, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю здобувачів вищої освіти.

Програма практики розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом МОН України від 8 квітня 1993 р. №93», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів № 261 від 23 березня 2016 р., «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (затвердженого на засіданні вченої ради 28 квітня 2015 року, протокол №10), «Положення про організацію практики в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форми навчання)», затвердженому на засіданні Вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини від 26 січня 2021р., протокол № 10 та наскрізної програми практики освітньої програми «Хореографія».

В робочій програмі визначено усі аспекти проведення навчальної практики, що забезпечує єдиний комплексний підхід до її організації, системність, неперервність і послідовність навчання здобувачів вищої освіти.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практичної підготовки полягає у:

– підготовці здобувачів вищої освіти до здійснення педагогічної діяльності в галузі хореографії;

– сприянні набуттю навичок організаційної роботи з хореографічним колективом;

– вихованні у здобувачів вищої освіти творчого, дослідницького підходу до педагогічної та виховної діяльності;

– формуванні практичних умінь щодо проведення навчально-виховної роботи з учасниками хореографічного колективу;

– закріпленню отриманих знань і застосування їх в подальшій самостійній творчо-педагогічній діяльності за фахом;

– розкритті найбільш важливих сторін діяльності майбутньої спеціальності;

Завдання практичної підготовки:

– ознайомлення здобувачів вищої освіти з різними типами позашкільних закладів освіти, видами їх діяльності, змістом, функціями, методами і формами їх роботи;

– надбання елементарних навичок первинного дослідження та аналізу діяльності позашкільних закладів освіти, що працюють в сфері культури і мистецтва;

– ознайомлення з особливостями побудови і методикою проведення репетиційного процесу та репертуарною політикою аматорських та професійних хореографічних колективів;

– ознайомлення здобувачів вищої освіти з різними методами викладання хореографічних дисциплін, організаційно-творчої та концертної діяльності;

– розробка матеріалів та проведення пробних занять із фахових предметів у хореографічних колективах;

– формування вміння самостійно оцінювати стан різних видів позашкільних закладів освіти, узагальнюючи свої враження від відвідання баз практик, висловлюючи свої пропозиції щодо поліпшення їх діяльності.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Навчальна практика передбачена згідно навчального плану в 5 та 6 семестрах.

У п’ятому семестрі зміст і характер практики спрямований на ознайомлення здобувачів вищої освіти з структурою та діяльністю позашкільних закладів освіти, із роботою керівника хореографічного колективу, отримання первинних професійних умінь і навичок із загальнопрофесійних дисциплін. В шостому семестрі зміст і характер діяльності здобувачів вищої освіти є наближеним до реальної професійної діяльності керівника хореографічного колективу. Практика проводиться на базах позашкільних закладах освіти, приватних танцювальних гуртках та студіях).

Здобувачі вищої освіти мають право самостійно за узгодженням кафедри, адміністрацією факультету добирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому випадку здобувач вищої освіти повинен подати на їх розгляд клопотання від бази практики (Додаток А) за 2 тижні до початку проходження практики.

Керівниками-методистами призначаються викладачі кафедри хореографії та художньої культури, методистами з виховної роботи викладачі кафедри педагогіки та освітнього менеджменту.

Керівник-методист

- перед початком практики забезпечує необхідною документацією з практики методистів, керівників баз практик, здобувачів вищої освіти;
- проводить інструктаж з техніки безпеки і охорони праці та контролює умови праці і побуту студентів;
- повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітності з практики;
- контролює виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку на місці проходження практики;
- допомагає здобувачам вищої освіти скласти індивідуальний план роботи на весь період практики (навчальна діяльність, виховна робота тощо), разом із викладачами кафедри

хореографії та художньої культури консультує з теми індивідуального творчого завдання;

- у перший день практики разом з методистами кафедр та адміністрацією від бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;
- проводить засідання з академічною групою здобувачів вищої освіти щодо питань організації і проведення практики;
- раз на тиждень перевіряє щоденник спостережень, контролює ведення практикантами документації, затверджує індивідуальний план роботи;
- надає практикантам консультації щодо виконання програми практики;
- надає методичну допомогу в оформленні документації, у виконанні індивідуального-творчого завдання;
- разом із керівником хореографічного колективу визначає теми залікових уроків, занять, виховних заходів, які будуть проводитися практикантами, відвідує залікові виховні заходи, уроки, заняття та оцінює їх;
- перевіряє й аналізує документацію, подану здобувачем вищої освіти після закінчення практики; за результатами практики складає звіт і подає його керівнику практики по факультету;
- бере участь у факультетських настановчих і підсумкових конференціях з практики, нарадах на базі практики з питань організації і проведення практики;
- бере участь у проведенні загального підсумку з практики; разом з методистами, керівником практики по факультету оцінює роботу здобувача вищої освіти, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики.

ОСВІТНІЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРАКТИКИ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні володіти програмними результатами навчання:

ПРН 3. Застосування елементів теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН 11. Володіння методами й методиками діагностування творчих досягнень учнів у сфері хореографії.

ПРН 14. Організація співпраці учнів/вихованців на заняттях хореографії та у дитячому танцювальному колективі.

ПРН 19. Здатність організовувати, аналізувати, критично оцінювати, відповідально ставитися до результатів власної професійної діяльності.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Розробити сценарно-композиційний план хореографічного твору (короткий опис) для учасників хореографічного колективу (вікова категорія дітей обирається керівником хореографічного колективу та керівником практики).

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми. Документація з практики (педагогічний щоденник, розробки планів конспектів (уроків, виховних годин (заходів), позакласних предметних заходів, матеріали щодо дослідження особистості учасника гуртка, хореографічного колективу тощо) (Додаток Д) та звіт (Додаток В), подається здобувачами вищої освіти на кафедру хореографії та художньої культури для перевірки упродовж трьох днів після закінчення практики.

У V семестрі здобувачі вищої освіти подають наступну звітну документацію:

- ✓ педагогічний щоденник: в щоденнику повинна бути відображена наступна робота практиканта: режим роботи закладу; графік роботи гуртків; список працівників позашкільного закладу освіти; список учасників гуртка по формі останньої сторінки журналу; розклад занять у гуртку, за яким закріплений студент; аналізи уроків;
- ✓ план-конспект розробленого фрагменту уроку з хореографії;
- ✓ розробку виховної години згідно плану виховної роботи гуртка;
- ✓ дослідження особистості учасника хореографічного колективу і складання психолого-педагогічної характеристики на нього. *За умови дистанційного навчання здобувачі вищої освіти*

розробляють музично-ритмічні ігри для розвитку творчих здібностей учнів молодшого та середнього шкільного віку.

У VI семестрі здобувачі вищої освіти подають наступну звітну документацію:

- ✓ педагогічний щоденник: в щоденнику повинна бути відображена наступна робота практиканта: режим роботи закладу; графік роботи гуртків; список працівників позашкільного закладу освіти; список учасників гуртка по формі останньої сторінки журналу; розклад занять у гуртку, за яким закріплений студент; аналізи уроків;
- ✓ одну розробку залікового уроку, затвердженого методистом і керівником хореографічного колективу;
- ✓ розробку сценарію святкового заходу з хореографії згідно плану виховної роботи керівника хореографічного колективу;
- ✓ сценарно-композиційний план хореографічного твору (короткий опис) – індивідуальне творче завдання;
- ✓ характеристику-відгук на студента-практиканта з місця проходження практики за підписом педагога-хореографа, керівника позашкільного закладу освіти, завірена печаткою даної установи.
- ✓ звіт студента про проведену роботу під час проходження практики (Додаток В).

Критерії оцінювання в V семестрі

Таблиця 1

№п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
1.	**Загальне оформлення ведення педагогічного щоденника:**	**Максимальна к-ть балів 10**
1.1	в щоденнику частково відображена робота	4
1.2	в щоденнику відображена вся робота, але були допущені незначні помилки при оформленні;	6
1.3	в щоденнику відображена вся робота, оформлений належним чином	10
2.	**Психолого-педагогічний аналіз уроків:**	**Максимальна к-ть балів 20**
2.1	класичний танець (з розрахунку не менше двох);	5
2.2	народно-сценічний танець (з розрахунку не менше двох);	5
2.3	сучасний танець (з розрахунку не менше двох);	5

2.4	гімнастика (з розрахунку не менше двох).	5
3.	**Розробка та проведення фрагменту уроку з будь-якої дисципліни хореографічного циклу:**	**Максимальна к-ть балів 15**
3.1.	*розробка фрагменту уроку відповідає методичним вимогам*	*4*
3.2.	розробка фрагменту уроку відповідає методичним вимогам, але були допущені незначні помилки методичного характеру;	*2*
3.3.	*фрагмент уроку з хореографії було проведено на належному методичному рівні;*	*6*
3.4.	фрагмент уроку з хореографії проведено на належному методичному рівні, але були допущені незначні помилки при його проведенні;	3
4.	**Розробка та проведення виховної години**	**Максимальна к-ть балів 10**
4.1	розробка плану конспекту виховної години;	3
4.2	проведення виховної години.	7
5.	**Проведення додаткової поточної роботи у позашкільному закладі з обов'язковою фіксацією у психолого-педагогічному щоденнику (індивідуальні бесіди з учасниками ХК, допомога художньому керівнику у різних видах діяльності тощо)**	**Максимальна к-ть балів 10** *(в залежності від обсягу виконаної роботи)*
6.	**Дослідження особистості учасника ХК і складання психолого-педагогічної характеристики на нього**	**Максимальна к-ть балів 15**
6.1	дослідження виконано частково з допущеними незначними помилками;	5
6.2	дослідження виконано з допущеними незначними помилками;	10
6.3	дослідження виконано на належному рівні.	15
При проходженні практики у період дистанційного навчання бали за п.6 нараховуються наступним чином		
6.	**Розробка музично-ритмічних ігор для розвитку творчих здібностей учнів молодшого, середнього та старшого шкільного віку**	**Максимальна к-ть балів 20**
6.1	*розробка гри відповідає віковим особливостям учнів молодшого шкільного віку та методичним вимогам*	*10*
6.2	розробка гри відповідає віковим особливостям учнів молодшого шкільного віку але були допущені незначні помилки методичного характеру;	7
6.3	завдання виконане частково, мета та завдання гри не відповідають віку учасників гри;	*3*
6.4	*розробка гри відповідає віковим особливостям учнів*	10

	середнього шкільного віку та методичним вимогам	
6.5	розробка гри відповідає віковим особливостям учнів середнього шкільного віку але були допущені незначні помилки методичного характеру	*7*
6.6	завдання виконане частково, мета та завдання гри не відповідають віку учасників гри.	3
7.	**Вчасно подана документація**	**5**
8.	**Захист практики:**	**Максимальна к-ть балів 15/10**
	Всього	**100**

Критерії оцінювання в VI семестрі

Таблиця 2

№п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
1.	**Загальне оформлення ведення педагогічного щоденника:**	**Максимальна к-ть балів 10**
1.1	в щоденнику частково відображена робота	4
1.2	в щоденнику відображена вся робота, але були допущені незначні помилки при оформленні;	6
1.3	в щоденнику відображена вся робота, оформлений належним чином	10
2.	**Психолого-педагогічний аналіз уроків:**	**Максимальна к-ть балів 20**
2.1	класичний танець (з розрахунку не менше двох);	5
2.2	народно-сценічний танець (з розрахунку не менше двох);	5
2.3	сучасний танець (з розрахунку не менше двох);	5
2.4	гімнастика (з розрахунку не менше двох).	5
3.	**Розробка та проведення уроку з будь-якої дисципліни хореографічного циклу:**	**Максимальна к-ть балів 15**
3.1	*розробка уроку відповідає методичним вимогам*	*4*
3.2	розробка уроку відповідає методичним вимогам, але були допущені незначні помилки методичного характеру;	*2*
3.3	*урок з хореографії було проведено на високому методичному рівні;*	*6*
3.4	урок з хореографії проведено на належному методичному рівні, але були допущені незначні помилки при його проведенні;	3
4.	**Розробка сценарію та проведення святкового заходу з хореографії:**	**Максимальна к-ть балів 10**

4.1	розробка сценарію заходу;	4
4.2	проведення заходу	6
5.	**Проведення додаткової поточної роботи у позашкільному закладі з обов'язковою фіксацією у психолого-педагогічному щоденнику (індивідуальні бесіди з учасниками ХК, допомога художньому керівнику ХК у різних видах діяльності тощо)**	**Максимальна к-ть балів 5** *(в залежності від обсягу виконаної роботи)*
6.	**Індивідуально-творче завдання**	**Максимальна к-ть балів 20**
6.1	опис сценарно-композиційного плану хореографічного твору виконано частково з допущеними незначними помилками;	10
6.2	опис сценарно-композиційного плану хореографічного твору виконано з допущеними незначними помилками;	15
6.3	опис сценарно-композиційного плану хореографічного твору виконано на належному рівні.	**20**
7.	**Характеристика про проходження практики:**	**Максимальна к-ть балів 5**
7.1	низький рівень	2
7.2	задовільний рівень	3
7.3	достатній рівень	4
7.4	високий рівень	5
8.	**Вчасно подана документація**	**5**
9.	**Захист практики:**	**Максимальна к-ть балів 10**
	Всього	**100**

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Звітна конференція із захисту практики відбувається у присутності комісії, яка призначається розпорядженням декана, до складу якої входять керівник та методист практики від закладу вищої освіти, за можливості, від баз практики і викладачі кафедри.

У V семестрі здійснюється перевірка документації практики : (ведення щоденника та його підпис), а також наявність і перевірка іншої звітної документації : план-конспект розробленого фрагменту уроку з хореографії, план-коспект розробленого виховного заходу (години), психолого-педагогічної характеристики на учасника ХК.

VI семестрі видом підсумкового контролю є диференційований залік.

Вимоги до звіту. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти за практику – це письмовий звіт, підписаний здобувачем вищої освіти, керівником та методистом. Письмовий звіт разом з іншими документами, визначеними робочою програмою практики (щоденник, характеристика (документація по практиці) подається на перевірку керівнику практики від факультету.

Характеристика про роботу здобувача вищої освіти завіряється керівником установи бази практики. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з навчальної, методичної, виховної, дослідницької роботи, відомості з охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інше (Додаток В).

Захист навчальної практики відбувається в формі короткої доповіді здобувача вищої освіти, керівника з наступним обговоренням комісії. Оцінювання практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно шкали оцінювання ESTS. Оцінка за проходження практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно критеріїв (див. Таблиця 1, 2).

Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, працюють за фахом і місце роботи яких відповідає вимогам програми практик, подають витяг з трудової книжки (або ксерокопію трудової книжки, завірену керівником установи), довідку з місця роботи (якщо він працює за сумісництвом), характеристику та звіт.

Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом керівника практики після перевірки робочої документації керівником та методистом за наявності підпису керівника практики на титульній сторінці робочої документації.

Здобувачі вищої освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних документів.

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з університету.

Підсумки проведення навчальної практики обговорюються на засіданні кафедри хореографії та художньої культури.

РОБОЧА ПРОГРАМА З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво
Спеціальність: 024 Хореографія
Освітньо-професійна програма: Хореографія

ВСТУП

Однією з найважливіших передумов якісної підготовки здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Хореографія» освітнього ступеня «бакалавр» є забезпечення єдності глибокої теоретичної підготовки і вироблення практичних навичок протягом усього періоду навчання. У цьому контексті, «Виробнича практика» є одним із видів навчальної діяльності студентів, що має сприяти поглибленому вивченню професійної діяльності керівника хореографічного колективу та вчителя хореографії на основі засвоєних студентом теоретичних та практичних знань, фахових дисциплін і методики їх навчання, сформованих знань, умінь і навичок з виховної роботи.

Програма практики розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом МОН України від 8 квітня 1993 р. №93», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів № 261 від 23 березня 2016 р., «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (затвердженого на засіданні вченої ради 28 квітня 2015 року, протокол №10), «Положення про організацію практики в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форми навчання)», затвердженому на засіданні Вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини від 26 січня 2021р., протокол № 10 та наскрізної програми практики освітньої програми «Хореографія».

В робочій програмі визначено усі аспекти проведення виробничої практики, що забезпечує єдиний комплексний підхід до її організації, системність, неперервність і послідовність навчання здобувачів вищої освіти.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практичної підготовки полягає у:

- підготовка здобувачів вищої освіти до здійснення педагогічно-хореографічної діяльності в галузі хореографії,
- розвиток умінь застосовувати на практиці отримані знання в якості художнього керівника хореографічного колективу, вчителя хореографії в шкільних та позашкільних навчальних закладах; приватних танцювальних колективах.

Завдання практичної підготовки :

- формування професійних умінь і навичок студентів в умовах самостійної практичної реалізації поставлених перед ними завдань;
- набуття навичок організаційної роботи з хореографічним колективом,
- застосування на практиці методів постановочної діяльності;
- володіння термінологією хореографії та методами репетиційної роботи з хореографічним колективом;
- оволодіння практичними навичками дослідницької роботи: педагогічним спостереженням, анкетуванням, вивченням документації;
- формування умінь і навичок культури спілкування;
- формування вміння оцінювати ступінь власної готовності до роботи в хореографічному колективі;

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Виробнича практика передбачена згідно навчального плану в 4 семестрі.

Характер практики спрямований на формування загальнокультурних, професійних компетенцій, необхідних для проведення хореографічної роботи з дітьми дошкільного, молодшого та середнього шкільного віку в закладах базової середньої, дошкільної та позашкільної освіти, приватних

танцювальних колективах та студій; навичок творчого підходу до вирішення практичних хореографічно-педагогічних завдань; навичок спілкування з дітьми різного віку, що мають різні рівні хореографічного розвитку; навичок виховної роботи.

Здобувачі вищої освіти мають право самостійно за узгодженням кафедри, адміністрацією факультету добирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому випадку здобувач вищої освіти повинен подати на їх розгляд клопотання від бази практики (Додаток А) за 2 тижні до початку проходження практики.

Керівниками-методистами призначаються викладачі кафедри хореографії та художньої культури, методистами з виховної роботи викладачі кафедри виховних технологій та педагогічної творчості.

Керівник-методист

- перед початком практики забезпечує необхідною документацією з практики методистів, керівників баз практик, здобувачів вищої освіти;
- проводить інструктаж з техніки безпеки і охорони праці та контролює умови праці і побуту студентів;
- повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітності з практики;
- контролює виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку на місці проходження практики;
- допомагає здобувачам вищої освіти скласти індивідуальний план роботи на весь період практики (навчальна діяльність, виховна робота тощо), разом із викладачами кафедри хореографії та художньої культури консультує з теми індивідуального творчого завдання;
- у перший день практики разом з методистами кафедр та адміністрацією від бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;
- проводить засідання з академічною групою здобувачів вищої освіти щодо питань організації і проведення практики;
- раз на тиждень перевіряє щоденник спостережень, контролює ведення практикантами документації, затверджує індивідуальний план роботи;
- надає практикантам консультації щодо виконання програми практики;

- надає методичну допомогу в оформленні документації, у виконанні індивідуального-творчого завдання;
- разом із керівником хореографічного колективу визначає теми залікових уроків, занять, виховних заходів, які будуть проводитися практикантами, відвідує залікові виховні заходи, уроки, заняття та оцінює їх;
- перевіряє й аналізує документацію, подану здобувачем вищої освіти після закінчення практики; за результатами практики складає звіт і подає його керівнику практики по факультету;
- бере участь у факультетських настановчих і підсумкових конференціях з практики, нарадах на базі практики з питань організації і проведення практики;
- бере участь у проведенні загального підсумку з практики; разом з методистами, керівником практики по факультету оцінює роботу здобувача вищої освіти, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики.

ОСВІТНІЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРАКТИКИ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні володіти програмними результатами навчання:

ПРН 1. Виконання завдань та обов’язків відповідного рівня фахової діяльності.

ПРН 8. Володіння професійно-практичними навичками навчання хореографічних дисциплін, здатність скеровувати танцювальну та ритмічно-рухову діяльність учнів, співвідносити психофізіологічні та анатомічні характеристики дитини із методикою проведення занять

хореографії.

ПРН 9. Застосування сучасних методик і технологій (зокрема мультимедійних) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних закладах освіти.

ПРН. 21. Здатність діагностувати й корегувати власну професійну діяльність (хореографічно-виконавську, постановчо-композиційну, педагогічну), оцінювати педагогічний досвід у галузі викладання хореографічних дисциплін з метою професійного

самовдосконалення й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Розробити сценарно-композиційний план хореографічного твору (повний опис) для учасників хореографічного колективу (вікова категорія дітей обирається керівником хореографічного колективу та керівником практики).

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми. Документація з практики (індивідуальний план, педагогічний щоденник, розробки планів-конспектів уроків з хореографії, розробку сценарію виховного заходу з хореографії, матеріали з виконання індивідуально-творчого завдання, характеристика на клас та звіт (Додаток Б, В), подається здобувачами вищої освіти на кафедру хореографії та художньої культури для перевірки упродовж трьох днів після закінчення практики.

По завершенні практики здобувачі вищої освіти подають наступну звітну документацію:

- ✓ індивідуальний план проходження виробничої практики (Додаток Л);
- ✓ педагогічний щоденник: в щоденнику повинна бути відображена наступна робота практиканта: режим роботи закладу; графік роботи гуртків; список працівників позашкільного закладу освіти; список учасників гуртка по формі останньої сторінки журналу; розклад занять у гуртку, за яким закріплений студент; аналізи уроків;
- ✓ розробки двох залікових уроків, затверджених методистом і керівником хореографічного колективу;
- ✓ розробку сценарію святкового заходу з хореографії згідно плану виховної роботи гуртка;
- ✓ дослідження учнівського колективу гуртка і складання психолого-педагогічної характеристики на нього. *За умови*

дистанційного навчання здобувачі вищої освіти подають на захист практики аналіз навчальної програми хореографічного колективу за схемою (назва програми; вид програми; ПІБ автора та ким і коли програма затверджена; актуальність, цілісність і оригінальність програми; наявність основних структурних компонентів; відповідність мети та завдань напряму хореографічної роботи колективу, терміну навчання та віковим особливостям учнів);

- ✓ розробку сценарно-композиційного плану хореографічного твору (індивідуально-творче завдання);
- ✓ характеристику на студента-практиканта з місця проходження практики за підписом педагога-хореографа, керівника позашкільного закладу освіти, завірену печаткою даної установи.
- ✓ звіт студента про проведену роботу під час проходження практики (Додаток В).

Критерії оцінювання практики

Таблиця 3

№п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
1	**Загальне оформлення ведення педагогічного щоденника:**	**Максимальна к-ть балів 6**
1.1	в щоденнику частково відображена робота	2
1.2	в щоденнику відображена вся робота, але були допущені незначні помилки при оформленні;	4
1.3	в щоденнику відображена вся робота, оформлений належним чином	6
2	**Психолого-педагогічний аналіз уроків:**	**Максимальна к-ть балів 12**
2.1	класичний танець (з розрахунку не менше двох);	3
2.2	народно-сценічний танець (з розрахунку не менше двох);	3
2.3	сучасний танець (з розрахунку не менше двох);	3
2.4	гімнастика (з розрахунку не менше двох).	3
3	**Розробка та проведення двох уроків з хореографії:**	**Максимальна к-ть балів 20**
3.1	*розробки уроків відповідають методичним вимогам*	*8*
3.2	розробки уроків відповідають методичним вимогам, але були допущені незначні помилки	*4*

	методичного характеру;	
3.3	*уроки з хореографії було проведено на високому методичному рівні;*	*12*
3.4	уроки з хореографії проведено на належному методичному рівні, але були допущені незначні помилки при його проведенні;	6
4	**Розробка сценарію та проведення святкового заходу з хореографії:**	**Максимальна к-ть балів 10**
4.1	розробка сценарію заходу;	4
4.2	проведення заходу	6
5	**Дослідження учнівського колективу гуртка і складання психолого-педагогічної характеристики на нього**	**Максимальна к-ть балів 12**
5.1.	дослідження виконано частково з допущеними незначними помилками;	5
5.2	дослідження виконано на належному рівні.	10
При проходженні практики у період дистанційного навчання бали за п.5 нараховуються наступним чином		
5	**Аналіз навчальної програми хореографічного колективу**	**Максимальна к-ть балів 12**
5.1	аналіз навчальної програми ХК виконано частково з допущеними незначними помилками	5
5.2	аналіз навчальної програми ХК виконано з допущеними незначними помилками	8
5.3	аналіз навчальної програми ХК виконано на належному рівні	12
6	**Індивідуально-творче завдання**	**Максимальна к-ть балів 20**
6.1	опис сценарно-композиційного плану хореографічного твору виконано частково з допущеними незначними помилками;	10
6.2	опис сценарно-композиційного плану хореографічного твору виконано з допущеними незначними помилками;	15
6.3	опис сценарно-композиційного плану хореографічного твору виконано на належному рівні.	**20**
7	**Характеристика про проходження практики:**	**Максимальна к-ть балів 5**
7.1	низький рівень	2
7.2	задовільний рівень	3
7.3	достатній рівень	4
7.4	високий рівень	5
8	**Вчасно подана документація**	**5**

9	**Захист практики:**	**Максимальна к-ть балів 10**
	Всього	**100**

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Звітна конференція із захисту практики відбувається у присутності комісії, яка призначається розпорядженням декана, до складу якої входять керівник та методист практики від закладу вищої освіти, за можливості, від баз практики і викладачі кафедри.

Видом підсумкового контролю з практики є екзамен.

Вимоги до звіту. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти за практику – це друкований звіт. Звіт друкується обсягом до 3-х сторінок (кегль 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5; абзацний відступ – 1,25 см, поля – 2 см, шрифт – Times New Roman) і має бути підписаний здобувачем вищої освіти, керівником та методистом практики. Друкований звіт разом з іншими документами, визначеними робочою програмою практики (щоденник, характеристика (документація по практиці) подається на перевірку керівнику практики від факультету.

Характеристика про роботу здобувача вищої освіти завіряється керівником установи бази практики. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з навчальної, методичної, виховної, дослідницької роботи, відомості з охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інше (Додаток З).

Захист виробничої практики відбувається в формі короткої доповіді здобувача вищої освіти, керівника з наступним обговоренням комісії. Оцінювання практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно шкали оцінювання ESTS. Оцінка за проходження практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно критеріїв (див. Таблиця 3).

Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, працюють за фахом і місце роботи яких відповідає вимогам програми практик, подають витяг з трудової книжки (або ксерокопію трудової книжки, завірену керівником установи),

довідку з місця роботи (якщо він працює за сумісництвом), характеристику та звіт.

Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом керівника практики після перевірки робочої документації керівником та методистом за наявності підпису керівника практики на титульній сторінці робочої документації.

Здобувачі вищої освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних документів.

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з університету.

Підсумки проведення виробничої практики обговорюються на засіданні кафедри хореографії та художньої культури.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта (Хореографія)
Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Хореографія). Художня культура

ВСТУП

Однією з найважливіших передумов якісної підготовки здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Хореографія). Художня культура» освітнього ступеня «бакалавр» є забезпечення єдності глибокої теоретичної підготовки і вироблення практичних навичок протягом усього періоду навчання. У цьому контексті, «Навчальна (пропедевтична) практика» є одним із видів навчальної діяльності студентів, що має сприяти поглибленому вивченню професійної діяльності керівника хореографічного колективу та вчителя хореографії на основі засвоєних студентом теоретичних та практичних знань, фахових дисциплін і методики їх навчання, сформованих знань, умінь і навичок з виховної роботи.

Програма практики розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом МОН України від 8 квітня 1993 р. №93», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів № 261 від 23 березня 2016 р., «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (затвердженого на засіданні вченої ради 28 квітня 2015 року, протокол №10), «Положення про організацію практики в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форми навчання)», затвердженому на

засіданні Вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини від 26 січня 2021р., протокол № 10 та наскрізної програми практики освітньої програми «Середня освіта (Хореографія). Художня культура».

В робочій програмі визначено усі аспекти проведення навчальної практики, що забезпечує єдиний комплексний підхід до її організації, системність, неперервність і послідовність навчання здобувачів вищої освіти.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практичної підготовки полягає у:

- сприянні професійного становлення майбутнього вчителя хореографії;
- поглибленні і закріпленні теоретичних знань з хореографічних дисциплін, отриманих здобувачами у вузі та застосуванні їх під час виконання конкретних педагогічних завдань у школі, позашкільному навчальному закладі;
- підготовці до виконання функцій учителя хореографії та керівника хореографічного колективу;
- формуванні професійно-педагогічних вмінь та навичок організації виховної роботи з учнями з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей в процесі підготовки і проведенні загальношкільних заходів;

Завдання практичної підготовки:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з освітнім процесом у закладах загальної середньої освіти та позашкільних навчальних закладах;
- накопичення і освоєння досвіду в організації і діяльності хореографічного колективу в закладах загальної середньої освіти;
- оволодіння методами психолого-педагогічного вивчення особистості в єдності з вивченням і аналізом виховної ситуації, що склалася в класі;
- освоєння методики аналізу та самоаналізу різних форм навчально-виховної роботи;

- розробка матеріалів та проведення пробних занять із фахових предметів у закладах загальної середньої освіти та позашкільних навчальних закладах;
- закріплення інтересу до педагогічної професії;

опанування згідно спеціальності найважливішими функціями педагогічної діяльності вчителя і формування професійних рис особистості вчителя;

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Навчальна (пропедевтична) практика передбачена згідно навчального плану в 6 семестрі.

Зміст і характер практики спрямований на ознайомлення здобувачів вищої освіти зі структурою та діяльністю закладів загальної середньої освіти та позашкільних навчальних закладів, із роботою учителя хореографії та керівника хореографічного колективу, отримання первинних професійних умінь і навичок із загальнопрофесійних дисциплін. Практика проводиться на базах закладів загальної середньої освіти та позашкільних навчальних закладів.

Здобувачі вищої освіти мають право самостійно за узгодженням кафедри, адміністрацією факультету добирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому випадку здобувач вищої освіти повинен подати на їх розгляд клопотання від бази практики (Додаток А) за 2 тижні до початку проходження практики.

Керівниками-методистами призначаються викладачі кафедри хореографії та художньої культури, методистами з виховної роботи викладачі кафедри педагогіки та освітнього менеджменту.

Керівник-методист

- перед початком практики забезпечує необхідною документацією з практики методистів, керівників баз практик, здобувачів вищої освіти;
- проводить інструктаж з техніки безпеки і охорони праці та контролює умови праці і побуту студентів;
- повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітності з практики;

- контролює виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку на місці проходження практики;
- допомагає здобувачам вищої освіти скласти індивідуальний план роботи на весь період практики (навчальна діяльність, виховна робота тощо), разом із викладачами кафедри хореографії та художньої культури консультує з теми індивідуального творчого завдання;
- у перший день практики разом з методистами кафедр та адміністрацією від бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;
- проводить засідання з академічною групою здобувачів вищої освіти щодо питань організації і проведення практики;
- раз на тиждень перевіряє щоденник спостережень, контролює ведення практикантами документації, затверджує індивідуальний план роботи;
- надає практикантам консультації щодо виконання програми практики;
- надає методичну допомогу в оформленні документації, у виконанні індивідуального-творчого завдання;
- разом із керівником хореографічного колективу визначає теми залікових уроків, занять, виховних заходів, які будуть проводитися практикантами, відвідує залікові виховні заходи, уроки, заняття та оцінює їх;
- перевіряє й аналізує документацію, подану здобувачем вищої освіти після закінчення практики; за результатами практики складає звіт і подає його керівнику практики по факультету;
- бере участь у факультетських настановчих і підсумкових конференціях з практики, нарадах на базі практики з питань організації і проведення практики;
- бере участь у проведенні загального підсумку з практики; разом з методистами, керівником практики по факультету оцінює роботу здобувача вищої освіти, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики.

ОСВІТНІЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРАКТИКИ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні володіти програмними результатами навчання:

ПРН 3. Застосування елементів теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН 11. Володіння методами й методиками діагностування творчих досягнень учнів у сфері хореографії.

ПРН 14. Організація співпраці учнів/вихованців на заняттях хореографії та у дитячому танцювальному колективі.

ПРН 19. Здатність організовувати, аналізувати, критично оцінювати, відповідально ставитися до результатів власної професійної діяльності.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Розробити сценарно-композиційний план хореографічного твору (короткий опис) для учасників хореографічного колективу (вікова категорія дітей обирається керівником хореографічного колективу та керівником практики).

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми. Документація з практики (педагогічний щоденник, розробки планів-конспектів фрагментів уроків з хореографії, розробку сценарію виховного заходу з хореографії, матеріали з виконання індивідуально-творчого завдання, характеристика на клас та звіт (Додаток Б, В), подається здобувачами вищої освіти на кафедру хореографії та художньої культури для перевірки упродовж трьох днів після закінчення практики.

По завершенні практики здобувачі вищої освіти подають наступну звітну документацію:

✓ педагогічний щоденник: в щоденнику повинна бути відображена наступна робота практиканта : список учнів (успішність учнів); розклад дзвінків у школі; розклад уроків у класі, за яким закріплений студент; аналізи уроків. *Педагогічний щоденник для здобувачів вищої освіти, що проходять практику на*

базі позашкільних навчальних закладів має містити наступну інформацію : режим роботи закладу; графік роботи гуртків; список працівників позашкільного закладу освіти; список учасників гуртка по формі останньої сторінки журналу; розклад занять у гуртку, за яким закріплений студент; аналізи уроків.

- ✓ план-конспект розробленого фрагменту уроку з хореографії;
- ✓ розробку виховної години згідно плану виховної роботи класного керівника / хореографічного колективу;
- ✓ розробку сценарію виховного заходу з хореографії згідно плану вчителя хореографії / керівника хореографічного колективу;
- ✓ дослідження особистості учня і складання психолого-педагогічної характеристики на нього. *За умови дистанційного навчання здобувачі вищої освіти розробляють музично-ритмічні ігри для розвитку творчих здібностей учнів молодшого, середнього та старшого шкільного віку.*
- ✓ сценарно-композиційний план хореографічного твору (короткий опис) – індивідуальне творче завдання;
- ✓ характеристику-відгук на студента-практиканта з місця проходження практики за підписом педагога-хореографа, керівника позашкільного закладу освіти, завірену печаткою даної установи.
- ✓ звіт студента про проведену роботу під час проходження практики **(Додаток В)**.

Критерії оцінювання практики

Таблиця 4

№п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
1	**Загальне оформлення ведення педагогічного щоденника:**	**Максимальна к-ть балів 10**
1.1	в щоденнику частково відображена робота	4
1.2	в щоденнику відображена вся робота, але були допущені незначні помилки при оформленні;	6
1.3	в щоденнику відображена вся робота, оформлений належним чином	10
2	**Психолого-педагогічний аналіз уроків:**	**Максимальна к-ть балів 20**
2.1	класичний танець (з розрахунку не менше одного);	5

2.2	народно-сценічний танець (з розрахунку не менше одного);	5
2.3	сучасний танець (з розрахунку не менше одного);	5
2.4	гімнастика (з розрахунку не менше одного).	5
3	**Розробка та проведення фрагменту уроку з будь-якої дисципліни хореографічного циклу:**	**Максимальна к-ть балів 15**
3.1.	*розробка фрагменту уроку відповідає методичним вимогам*	*4*
3.2.	розробка фрагменту уроку відповідає методичним вимогам, але були допущені незначні помилки методичного характеру;	*2*
3.3.	*фрагмент уроку з хореографії було проведено на належному методичному рівні;*	*6*
3.4.	фрагмент уроку з хореографії проведено на належному методичному рівні, але були допущені незначні помилки при його проведенні;	3
4	**Розробка та проведення виховної години**	**Максимальна к-ть балів 10**
4.1	розробка плану конспекту виховної години;	4
4.2	проведення виховної години.	6
5	**Проведення додаткової поточної роботи у ЗЗСО / позашкільному закладі з обов'язковою фіксацією у психолого-педагогічному щоденнику (індивідуальні бесіди з учнями, допомога класному керівнику / художньому керівнику у різних видах діяльності тощо)**	**Максимальна к-ть балів 5** *(в залежності від обсягу виконаної роботи)*
6	**Розробка сценарію та проведення виховного заходу з хореографії:**	**Максимальна к-ть балів 10**
6.1	розробка сценарію заходу;	4
6.2	проведення заходу	6
7	**Дослідження особистості учня і складання психолого-педагогічної характеристики на нього**	**Максимальна к-ть балів 10**
7.1	дослідження виконано частково з допущеними незначними помилками;	5
7.2	дослідження виконано з допущеними незначними помилками;	7
7.3	дослідження виконано на належному рівні.	10
При проходженні практики у період дистанційного навчання бали за п.7 нараховуються наступним чином		
7	**Розробка музично-ритмічних ігор для розвитку творчих здібностей учнів молодшого та середнього шкільного віку**	**Максимальна к-ть балів 20**
7.1	*розробка гри відповідає віковим особливостям учнів молодшого шкільного віку та методичним вимогам*	*10*

7.2	розробка гри відповідає віковим особливостям учнів молодшого шкільного віку але були допущені незначні помилки методичного характеру;	7
7.3	завдання виконане частково, мета та завдання гри не відповідають віку учасників гри;	3
7.4	*розробка гри відповідає віковим особливостям учнів середнього шкільного віку та методичним вимогам*	*10*
7.5	розробка гри відповідає віковим особливостям учнів середнього шкільного віку але були допущені незначні помилки методичного характеру	7
7.6	завдання виконане частково, мета та завдання гри не відповідають віку учасників гри;	3
8	**Вчасно подана документація**	**5**
9	**Захист практики:**	**Максимальна к-ть балів 10**
	Всього	**100**

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ (ВИД ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

Звітна конференція із захисту практики відбувається у присутності комісії, яка призначається розпорядженням декана, до складу якої входять керівник та методист практики від закладу вищої освіти, за можливості, від баз практики і викладачі кафедри.

Видом підсумкового контролю з практики є диференційований залік.

Вимоги до звіту. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти за практику – це друкований звіт. Звіт друкується обсягом до 3-х сторінок (кегль 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5; абзацний відступ – 1,25 см, поля – 2 см, шрифт – Times New Roman) і має бути підписаний здобувачем вищої освіти, керівником та методистом практики. Друкований звіт разом з іншими документами, визначеними робочою програмою практики (щоденник, характеристика (документація по практиці) подається на перевірку керівнику практики від факультету.

Характеристика про роботу здобувача вищої освіти завіряється керівником установи бази практики. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з навчальної, методичної, виховної, дослідницької роботи, відомості

з охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інше (Додаток З).

Захист навчальної (пропедевтичної) практики відбувається в формі короткої доповіді здобувача вищої освіти, керівника з наступним обговоренням комісії. Оцінювання практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно шкали оцінювання ESTS. Оцінка за проходження практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно критеріїв (див. Таблиця 4).

Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, працюють за фахом і місце роботи яких відповідає вимогам програми практик, подають витяг з трудової книжки (або ксерокопію трудової книжки, завірену керівником установи), довідку з місця роботи (якщо він працює за сумісництвом), характеристику та звіт.

Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом керівника практики після перевірки робочої документації керівником та методистом за наявності підпису керівника практики на титульній сторінці робочої документації.

Здобувачі вищої освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних документів.

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з університету.

Підсумки проведення навчальної практики обговорюються на засіданні кафедри хореографії та художньої культури.

РОБОЧА ПРОГРАМА З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта (Хореографія)
Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Хореографія). Художня культура

ВСТУП

Однією з найважливіших передумов якісної підготовки здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Хореографія). Художня культура» освітнього ступеня «бакалавр» є забезпечення єдності глибокої теоретичної підготовки і вироблення практичних навичок протягом усього періоду навчання. У цьому контексті, «Виробнича практика» є одним із видів навчальної діяльності студентів, що має сприяти поглибленому вивченню професійної діяльності керівника хореографічного колективу та вчителя хореографії на основі засвоєних студентом теоретичних та практичних знань, фахових дисциплін і методики їх навчання, сформованих знань, умінь і навичок з виховної роботи.

Програма практики розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом МОН України від 8 квітня 1993 р. №93», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів № 261 від 23 березня 2016 р., «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (затвердженого на засіданні вченої ради 28 квітня 2015 року,

протокол №10), «Положення про організацію практики в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форми навчання)», затвердженому на засіданні Вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини від від 26 січня 2021р., протокол № 10 та наскрізної програми практики освітньої програми «Середня освіта (Хореографія). Художня культура».

В робочій програмі визначено усі аспекти проведення виробничої практики, що забезпечує єдиний комплексний підхід до її організації, системність, неперервність і послідовність навчання здобувачів вищої освіти.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практичної підготовки полягає у:

- підготовка здобувачів вищої освіти до здійснення педагогічно-хореографічної діяльності в галузі хореографії,
- розвиток умінь застосовувати на практиці отримані знання в якості художнього керівника хореографічного колективу в позашкільних навчальних закладах; приватних танцювальних колективах.

Завдання практичної підготовки :

- формування професійних умінь і навичок студентів в умовах самостійної практичної реалізації поставлених перед ними завдань;
- набуття навичок організаційної роботи з хореографічним колективом,
- застосування на практиці методів постановочної діяльності;
- володіння термінологією хореографії та методами репетиційної роботи з хореографічним колективом;
- оволодіння практичними навичками дослідницької роботи: педагогічним спостереженням, анкетуванням, вивченням документації;
- формування умінь і навичок культури спілкування;
- формування вміння оцінювати ступінь власної готовності до роботи в хореографічному колективі;

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Виробнича практика передбачена згідно навчального плану в 8 семестрі.

Характер практики спрямований на формування загальнокультурних, професійних компетенцій, необхідних для проведення хореографічної роботи з дітьми дошкільного, молодшого та середнього шкільного віку в закладах позашкільної освіти, приватних танцювальних колективах та студій; навичок творчого підходу до вирішення практичних хореографічно-педагогічних завдань; навичок спілкування з дітьми різного віку, що мають різні рівні хореографічного розвитку; навичок виховної роботи.

Здобувачі вищої освіти мають право самостійно за узгодженням кафедри, адміністрацією факультету добирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому випадку здобувач вищої освіти повинен подати на їх розгляд клопотання від бази практики (Додаток А) за 2 тижні до початку проходження практики.

Керівниками-методистами призначаються викладачі кафедри хореографії та художньої культури, методистами з виховної роботи викладачі кафедри виховних технологій та педагогічної творчості.

Керівник-методист

- перед початком практики забезпечує необхідною документацією з практики методистів, керівників баз практик, здобувачів вищої освіти;
- проводить інструктаж з техніки безпеки і охорони праці та контролює умови праці і побуту студентів;
- повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітності з практики;
- контролює виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку на місці проходження практики;
- допомагає здобувачам вищої освіти скласти індивідуальний план роботи на весь період практики (навчальна діяльність, виховна робота тощо), разом із викладачами кафедри хореографії та художньої культури консультує з теми індивідуального творчого завдання;

- у перший день практики разом з методистами кафедр та адміністрацією від бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;
- проводить засідання з академічною групою здобувачів вищої освіти щодо питань організації і проведення практики;
- раз на тиждень перевіряє щоденник спостережень, контролює ведення практикантами документації, затверджує індивідуальний план роботи;
- надає практикантам консультації щодо виконання програми практики;
- надає методичну допомогу в оформленні документації, у виконанні індивідуального-творчого завдання;
- разом із керівником хореографічного колективу визначає теми залікових уроків, занять, виховних заходів, які будуть проводитися практикантами, відвідує залікові виховні заходи, уроки, заняття та оцінює їх;
- перевіряє й аналізує документацію, подану здобувачем вищої освіти після закінчення практики; за результатами практики складає звіт і подає його керівнику практики по факультету;
- бере участь у факультетських настановчих і підсумкових конференціях з практики, нарадах на базі практики з питань організації і проведення практики;
- бере участь у проведенні загального підсумку з практики; разом з методистами, керівником практики по факультету оцінює роботу здобувача вищої освіти, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики.

ОСВІТНІЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРАКТИКИ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні володіти програмними результатами навчання:

ПРН 1. Виконання завдань та обов’язків відповідного рівня фахової діяльності.

ПРН 8. Володіння професійно-практичними навичками навчання хореографічних дисциплін (за видами), здатність скеровувати танцювальну та ритмічно-рухову діяльність учнів, співвідносити психофізіологічні та анатомічні характеристики дитини із методикою проведення занять хореографії.

ПРН 9. Застосування сучасних методик і технологій (зокрема мультимедійних) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних закладах освіти.

ПРН 21. Здатність діагностувати й корегувати власну професійну діяльність (хореографічно-виконавську, постановчо-композиційну, педагогічну), оцінювати педагогічний досвід у галузі викладання хореографічних дисциплін з метою професійного самовдосконалення й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Розробити перспективний репертуарний план хореографічного колективу на два роки з детальним аналізом кожного номера (назва, форма композиції, жанр, зміст, вік виконавців).

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми. Документація з практики (індивідуальний план, педагогічний щоденник, розробки планів-конспектів уроків з хореографії, розробку сценарію виховного заходу з хореографії, матеріали з виконання індивідуально-творчого завдання, характеристика на клас та звіт (Додаток Б, В), подається здобувачами вищої освіти на кафедру хореографії та художньої культури для перевірки упродовж трьох днів після закінчення практики.

По завершенні практики здобувачі вищої освіти подають наступну звітну документацію:

- ✓ індивідуальний план проходження виробничої практики (Додаток Л);
- ✓ педагогічний щоденник: в щоденнику повинна бути відображена наступна робота практиканта: режим роботи закладу; графік роботи гуртків; список працівників позашкільного закладу освіти; список учасників гуртка по формі останньої сторінки журналу; розклад занять у гуртку, за яким закріплений студент; аналізи уроків;

✓ розробки двох залікових уроків, затверджених методистом і керівником хореографічного колективу;

✓ розробку сценарію святкового заходу з хореографії згідно плану виховної роботи гуртка;

✓ дослідження учнівського колективу гуртка і складання психолого-педагогічної характеристики на нього. *За умови дистанційного навчання здобувачі вищої освіти подають на захист практики аналіз навчальної програми хореографічного колективу за схемою (назва програми; вид програми; ПІБ автора та ким і коли програма затверджена; актуальність, цілісність і оригінальність програми; наявність основних структурних компонентів; відповідність мети та завдань напряму хореографічної роботи колективу, терміну навчання та віковим особливостям учнів);*

✓ розробку перспективного репертуарного плану хореографічного колективу (індивідуально-творче завдання);

✓ характеристику на студента-практиканта з місця проходження практики за підписом педагога-хореографа, керівника позашкільного закладу освіти, завірену печаткою даної установи.

✓ звіт студента про проведену роботу під час проходження практики (Додаток В).

Критерії оцінювання практики

Таблиця 5

№п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
1	**Загальне оформлення ведення педагогічного щоденника:**	**Максимальна к-ть балів 6**
1.1	в щоденнику частково відображена робота	2
1.2	в щоденнику відображена вся робота, але були допущені незначні помилки при оформленні;	4
1.3	в щоденнику відображена вся робота, оформлений належним чином	6
2	**Психолого-педагогічний аналіз уроків:**	**Максимальна к-ть балів 12**
2.1	класичний танець (з розрахунку не менше двох);	3
2.2	народно-сценічний танець (з розрахунку не менше двох);	3

2.3	сучасний танець (з розрахунку не менше двох);	3
2.4	гімнастика (з розрахунку не менше двох).	3
3	**Розробка та проведення двох уроків з хореографії:**	**Максимальна к-ть балів 20**
3.1	*розробки уроків відповідають методичним вимогам*	*8*
3.2	розробки уроків відповідають методичним вимогам, але були допущені незначні помилки методичного характеру;	*4*
3.3	*уроки з хореографії було проведено на високому методичному рівні;*	*12*
3.4	уроки з хореографії проведено на належному методичному рівні, але були допущені незначні помилки при його проведенні;	6
4	**Розробка сценарію та проведення святкового заходу з хореографії:**	**Максимальна к-ть балів 10**
4.1	розробка сценарію заходу;	4
4.2	проведення заходу	6
5	**Дослідження учнівського колективу гуртка і складання психолого-педагогічної характеристики на нього**	**Максимальна к-ть балів 12**
5.1.	дослідження виконано частково з допущеними незначними помилками;	5
5.2	дослідження виконано на належному рівні.	10
При проходженні практики у період дистанційного навчання бали за п.5 нараховуються наступним чином		
5	**Аналіз навчальної програми хореографічного колективу**	**Максимальна к-ть балів 12**
5.1	аналіз навчальної програми ХК виконано частково з допущеними незначними помилками	5
5.2	аналіз навчальної програми ХК виконано з допущеними незначними помилками	8
5.3	аналіз навчальної програми ХК виконано на належному рівні	12
6	**Індивідуально-творче завдання**	**Максимальна к-ть балів 20**
6.1	*перспективний репертуарний план хореографічного колективу виконано повністю, з урахуванням усіх вимог.*	*20*
6.2	перспективний репертуарний план хореографічного колективу відповідає напряму роботи колективу, але не відповідає віковим особливостям виконавців;	10
6.3	перспективний репертуарний план	10

	хореографічного колективу не відповідає напряму роботи колективу, але відповідає віковим особливостям виконавців;	
6.4	перспективний репертуарний план хореографічного колективу відповідає віковим особливостям виконавців та напряму роботи ХК, але виконано частково;	15
7	**Характеристика про проходження практики:**	**Максимальна к-ть балів 5**
7.1	низький рівень	2
7.2	задовільний рівень	3
7.3	достатній рівень	4
7.4	високий рівень	5
8	**Вчасно подана документація**	**5**
9	**Захист практики:**	**Максимальна к-ть балів 10**
	Всього	**100**

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Звітна конференція із захисту практики відбувається у присутності комісії, яка призначається розпорядженням декана, до складу якої входять керівник та методист практики від закладу вищої освіти, за можливості, від баз практики і викладачі кафедри.

Видом підсумкового контролю з практики є екзамен.

Вимоги до звіту. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти за практику – це друкований звіт. Звіт друкується обсягом до 3-х сторінок (кегль 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5; абзацний відступ – 1,25 см, поля – 2 см, шрифт – Times New Roman) і має бути підписаний здобувачем вищої освіти, керівником та методистом практики. Друкований звіт разом з іншими документами, визначеними робочою програмою практики (щоденник, характеристика (документація по практиці) подається на перевірку керівнику практики від факультету.

Характеристика про роботу здобувача вищої освіти завіряється керівником установи бази практики. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з навчальної, методичної, виховної, дослідницької роботи, відомості з охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інше (Додаток З)**.**

Захист виробничої практики відбувається в формі короткої доповіді здобувача вищої освіти, керівника з наступним обговоренням комісії. Оцінювання практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно шкали оцінювання ESTS. Оцінка за проходження практики здобувачів вищої освіти відбувається згідно критеріїв (див. Таблиця 5).

Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, працюють за фахом і місце роботи яких відповідає вимогам програми практик, подають витяг з трудової книжки (або ксерокопію трудової книжки, завірену керівником установи), довідку з місця роботи (якщо він працює за сумісництвом), характеристику та звіт.

Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом керівника практики після перевірки робочої документації керівником та методистом за наявності підпису керівника практики на титульній сторінці робочої документації.

Здобувачі вищої освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних документів.

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з університету.

Підсумки проведення виробничої практики обговорюються на засіданні кафедри хореографії та художньої культури.

РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)
Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Образотворче мистецтво)

ВСТУП

Педагогічна практика – складова частина освітнього процесу. Вона забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва з їх практичною діяльністю в педагогічному закладі, сприяє формуванню творчого відношення майбутнього спеціаліста до педагогічної діяльності, визначає ступінь його професійної здатності і рівень педагогічної спрямованості. А також допомагає закріпленню їх теоретико-методичних, психологічних знань з дидактики, теорії виховання, загальної, вікової та педагогічної психології та багатьох інших дисциплін.

Педагогічна практика сприяє адаптації студента до майбутньої професійної діяльності (вчителя образотворчого мистецтва), озброює його початковим досвідом роботи вчителя. В процесі проходження практики студент має можливість безпосередньо спостерігати роботу своїх старших колег – досвідчених майстрів своєї справи, адже їх досвід роботи має неоціниме значення для формування особистості майбутнього художника-педагога.

Під час практики відбувається перевірка теоретичної і практичної підготовленості студента до самостійної роботи та створюються широкі можливості для збагачення творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя.

Формування і вдосконалення професійних умінь і навичок – процес, що триває протягом усього періоду навчання у вищому навчальному закладі, а потім у ході самостійної професійної діяльності. Виходячи з цього, діяльність студентів повинна поступово ускладнюватися від курсу до курсу залежно від мети і завдань навчання на кожному етапі професійного формування, ступеня теоретичної підготовки, а також самостійності майбутніх викладачів у процесі діяльності, рівня загального розвитку й індивідуальних особливостей.

Педагогічна практика проводиться паралельно із вивченням курсів «Педагогіка», «Психологія», «Методика навчання образотворчого мистецтва» та «Інтегрований курс «Мистецтво» в школі », що створює умови для виконання студентами в період педпрактики конкретних завдань, безпосередньо пов'язаних із теоретичними курсами: проведення досліджень в класах, аналіз структури та змісту документації школи, складання характеристики на учня на основі вивчення його особистої справи, бесід та спостережень; складання характеристики на клас, використовуючи різноманітні діагностичні методики.

Студенти виконують обов'язки помічників класного керівника та вчителів образотворчого мистецтва навчального закладу, де проходить практика, у відповідності з індивідуальним планом роботи.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета – ознайомлення із системою навчально-виховної, позакласної роботи класного керівника, вчителя з образотворчого мистецтва та школи загалом; формування уміння конструювати й організовувати окремі елементи процесу навчання з образотворчого мистецтва; вивчення досвіду навчально-виховної, позакласної роботи вчителів-предметників та класних керівників у колективах учнів закріплених класів.

Завдання:

1. Закріплення навичок організації самостійного проведення навчально-виховної роботи з учнями з урахуванням їх вікових особливостей;

2. Формування практичних умінь для проведення навчально-виховної роботи з класом;

3. Вивчення сучасних педагогічних технологій та передового педагогічного досвіду вчителя (класного керівника);

4. Дослідження стану навчально-виховної роботи школи загалом та класу зокрема;

5. Вироблення індивідуального стилю діяльності в умовах активної педагогічної взаємодії.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

ЗК 11. Здатність здійснювати планування, організацію та управління мистецькими та освітньо-творчими проектами.

ЗК 12. Здатність до освітньої (художньо-педагогічної) творчої діяльності на основі сформованих образотворчих, виконавських та педагогічних знань, умінь та навичок, досвіду емоційно-ціннісного ставлення до явищ образотворчого мистецтва відповідно до суспільних вимог та цінностей.

ЗК.13. Навички здійснення безпечної діяльності.

ФК 1. Здатність аналізувати й оцінювати кращі педагогічні досягнення в галузі методики навчання образотворчого мистецтва та дизайну, застосовувати новітні засоби й технології під час викладання конкретного предмету.

ФК 9. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання образотворчому мистецтву та дизайну, спрямованих на розвиток творчих здібностей учнів.

ФК 10. Здатність до формування в учнів предметних (спеціальних) умінь.

ФК 11. Здатність здійснювати об’єктивний контроль і оцінювати рівень навчальних досягнень учнів з образотворчого мистецтва та дизайну.

ФК 12. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в закладах освіти різного типу.

ФК 14. Здатність до використання нормативних документів у навчально-педагогічній та науково-дослідницькій роботі.

ФК 15. Використання знань, умінь і навичок зі спеціалізованих професійних дисциплін у процесі рішення практичних завдань.

ФК 16. Використання комп’ютерних технологій в практичному втіленні професійних знань і умінь.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Практична підготовка студентів як органічна складова фахової підготовки студентів здійснюється згідно Закону України «Про вищу освіту» (6 вересня 2014 р.), «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом МОН України від 8 квітня 1993 р. № 93, «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», затвердженого наказом МОН України від 2 червня року 1993 № 161 та «Положення про організацію практик в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форма навчання)», затвердженого на засіданні вченої ради університету від 26 січня 2021р., протокол № 10.

Педагогічна практика проводиться, на базі закладів загальної середньої освіти або мистецьких закладів. Якщо студент-практикант на час проходження практики вже працює у будь-якому закладів загальної середньої освіти або мистецькому закладі, то він має право на проходження педагогічної практики за місцем роботи. В такому разі, за згодою з керівником практики, можуть вноситись корективи до програми стосовно умов та документації.

Навчальна (педагогічна) практика проходить згідно навчального плану в 6 семестрі (2 тижні).

Зміст і характер практики спрямований на ознайомлення здобувачів вищої освіти з структурою та діяльністю закладів освіти, із роботою класного керівника та вчителя образотворчого мистецтва, отриманні первинних професійних умінь і навичок. Триває 2 тижні.

Здобувачі вищої освіти мають право самостійно та за узгодженням кафедри і адміністрації факультету обирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому випадку здобувач вищої освіти повинен подати на їх розгляд клопотання від бази практики (Додаток А) за 2 тижні до початку проходження практики.

Перед практикою керівником проводиться настановча конференція, на якій оголошується наказ про розподіл студентів до ЗЗСО, проводиться ознайомлення з програмою практики і вимогами щодо її проведення.

Робочий день під час практики студента-практиканта повинен відповідати розпорядку дня ЗЗСО і включати такі види робіт: бесіду з директором і його заступниками, вчителями, класними

керівниками, учнями, роботу з документацією, відвідування уроків і позакласних заходів з подальшим їх аналізом, організацію і проведення залікових уроків і виховних заходів, роботу над звітом і методичною літературою.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на гаранта освітньої програми, завідувача кафедри образотворчого мистецтва, групового керівника, методистів.

Навчально-методичне керівництво і проведення окремих видів практики, а також зв'язок із базами практик контролює гарант освітньої програми.

Керівниками практик призначаються досвідчені викладачі кафедри, які брали безпосередню участь у виробничому процесі, де проводиться практика кафедри образотворчого мистецтва. Груповим керівником-методистом призначається викладач випускової кафедри.

Методистами з педагогіки та психології призначаються викладачі відповідних кафедр, які мають стаж викладацької роботи не менше 3 років.

Організаційні питання практики, її хід і підсумки періодично обговорюються на засіданні кафедри.

ФУНКЦІЇ ОРГАНІЗАТОРІВ ТА КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Керівник від кафедри образотворчого мистецтва:

– разом з керівниками-методистами практики від університету, керівником бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;

– спільно з методистами від бази практики визначає види роботи студентів;

– спостерігає за практичною діяльністю здобувачів вищої освіти, визначає їх рівень підготовки до професійної діяльності, диференційовано підходить до завдань, які повинен виконати практикант;

– бере участь у настановчій і підсумковій конференціях, нарадах з питань практики на факультеті, базі практики;

– надає студентам консультації щодо виконання програми практики;

– бере участь у проведенні заліку з практики разом з керівником практики по факультету, груповим керівником-методистом оцінює роботу здобувача вищої освіти;

– аналізує документацію, подану здобувачами вищої освіти, складає звіт за наслідками практики і подає його завідувачу кафедри та груповому керівникові-методистові;

– разом із учителем-предметником, визначає теми залікових уроків, предметних виховних заходів, що будуть проводитися студентами-практикантами;

– затверджує конспекти уроків, виховних заходів, занять;

– відвідує залікові уроки, заняття, виховні заходи, аналізує й оцінює їх;

– у разі необхідності проводить показові уроки, заняття, виховні предметні заходи чи їх фрагменти.

Методист з виховної роботи (викладач з кафедри педагогіки чи психології):

– здійснює методичне керівництво педагогічною практикою здобувачів вищої освіти, консультує їх з актуальних питань навчання, виховання, професійної орієнтації учнів, роботи з батьками тощо;

– планує разом із класним керівником (вихователем) виховну роботу практикантів з учнями, консультує їх і забезпечує виконання завдань;

– відвідує уроки (вибірково, за потреби), позакласні заходи практикантів, надає методичну допомогу в їх підготовці й проведенні, разом з викладачем фахових методик аналізує й оцінює проведені студентами уроки та інші види навчальних занять і позакласні заходи;

– надає допомогу здобувачам вищої освіти в організації індивідуальної роботи з учнями, у виконанні навчально-дослідної роботи (курсової, кваліфікаційної роботи, ІНДЗ тощо);

– керує роботою здобувачів вищої освіти з вивчення особистості й колективу учнів, а також виконання інших завдань, передбачених програмою практики;

– бере участь у настановчій та підсумкових конференціях з практик, а також у нарадах з питань практики;

– бере участь у проведенні заліку з практики й оцінюванні її результатів;

– аналізує документацію, подану здобувачами вищої освіти, складає звіт і подає завідувачу відповідної кафедри та керівнику практик по факультету звіт про підсумки практики із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого удосконалення її організації та проведення.

Звіти про підсумки практик із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого удосконалення її організації та проведення подаються на відповідні кафедри і зберігаються протягом 5 років.

Обов'язки студента-практиканта:

За тиждень до початку практики пройти медичний огляд, прослухати лекцію з охорони життя і безпеки, виробничої гігієни та санітарії; до початку практики одержати від групового керівника-методиста практики консультації щодо оформлення необхідних документів;

В день практики своєчасно прибути на базу практики; у повному обсязі виконати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників; вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; нести відповідальність за виконану роботу; приходити не пізніше як за 15 хв. до початку робочого дня; у випадку відсутності або запізнення повідомляти про це старосту, групового керівника, методиста, пояснювати причину відсутності або запізнення, надавати необхідні документи, що засвідчують відсутність (довідку про хворобу тощо); відвідувати консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист з практики;

Під час проходження практики студент-практикант зобов'язаний суворо дотримуватись режиму робочого дня ЗЗСО і правил внутрішнього розпорядку; виконувати розпорядження та вказівки керівників практики; виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики; відвідувати засідання і наради в ЗЗСО, виконувати усі доручення керівника практики, спрямовані на реалізацію мети практики; бути носієм психолого-педагогічних знань серед батьків учнів; бути взірцем тактовності, дисциплінованості; використовувати педагогічну практику для проведення профорієнтаційної роботи за професією педагога; у встановлений термін здавати звіт про виконання завдань практики.

Обов’язки групового керівника-методиста:

Перед початком практики забезпечує необхідною документацією з практики методистів, керівників баз практик, здобувачів вищої освіти; проводить інструктаж з техніки безпеки і охорони праці та контролює умови праці і побуту студентів; повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітності з практики; контролює виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку на місці проходження практики, організовує облік відвідування бази практики здобувачами вищої освіти й методистами; допомагає здобувачам вищої освіти скласти індивідуальний план роботи на весь період практики (навчальна діяльність, виховна робота тощо), консультує з теми навчально-дослідної роботи; у перший день практики разом з методистами кафедр та адміністрацією від бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики; проводить засідання з академічною групою здобувачів вищої освіти щодо питань організації і проведення практики; раз на тиждень перевіряє щоденник спостережень, записує зауваження та поради щодо подальшої роботи здобувача вищої освіти, контролює ведення практикантами документації, затверджує індивідуальний план роботи; надає практикантам консультації щодо виконання програми практики; надає методичну допомогу в оформленні документації, у виконанні навчально-дослідної роботи (курсової, кваліфікаційної роботи, ІНДЗ тощо); разом з класними керівниками, учителями-предметниками, визначають теми залікових уроків, виховних заходів, які будуть проводитися здобувачами вищої освіти та відвідує залікові виховні заходи, уроки, аналізує, оцінює їх; перевіряє й аналізує документацію, подану здобувачем вищої освіти після закінчення практики; бере участь у проведенні загального підсумку з практики; разом з методистами, керівником практики по факультету оцінює роботу здобувача вищої освіти, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики;

Здобувачі вищої освіти мають право

Звертатися до керівників практики університету, адміністрації баз практик з усіх питань, що виникають у процесі проходження здобувачами вищої освіти практики;

Користуватися матеріальною базою, бібліотекою, кабінетами та навчально-методичним забезпеченням, використовувати технічну, інформаційно-методичну та іншу документацію, необхідну для виконання програми практики;

На свободу педагогічної творчості;

Вносити пропозиції щодо удосконалення освітнього процесу в школі та організації практики;

Брати участь у роботі бази практики (конференцій, педагогічної ради, зборів тощо).

Планування роботи практиканта, її облік і звітність

Студент-практикант складає індивідуальний план роботи, і подає його на затвердження керівникові практики від кафедри образотворчого мистецтва (Додаток Л). План повинен включати всі види робіт, що передбачені програмою педагогічної практики.

Робота, що проводиться під час практики, занотовується в щоденнику студента-практиканта. Щоденник студент веде в довільній формі, кожного дня має при собі і за проханням керівника практики надає його для перегляду і внесення зауважень. На його основі практикант складає звіт за результатами проходження педагогічної практики та захищає йог, що є підставою для виставлення оцінки (Додаток К).

Облік роботи керівники практики ведуть у журналі з подальшим оцінюванням з урахуванням усієї роботи, оформлення матеріалів звіту та результатів захисту.

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Документація з практики, визначена робочою програмою практики, подається здобувачами вищої освіти на кафедру для перевірки упродовж двох тижнів після закінчення практики.

ОСВІТНІЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРАКТИКИ:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні володіти програмними результатами навчання:

ПРН 1. Знання з теорії та методики викладання образотворчого мистецтва та дизайну в закладах загальної середньої та профільної освіти, знання відповідної термінології.

ПРН 2. Знання галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері закладів освіти.

ПРН 4. Знання особливостей і специфіки організації уроків з образотворчого мистецтва.

ПРН 6. Уміння організувати і провести позакласну роботу з різних дисциплін мистецького циклу.

ПРН 7. Уміння застосовувати отримані знання при розв'язанні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учасників освітнього процесу.

ПРН 8. Уміння визначати ступінь і глибину засвоєння навчального програмового матеріалу, прищеплювати учням навички самостійного опанування й поповнення знань.

ПРН 12. Уміння здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі педагогіки та образотворчого мистецтва.

ПРН 13. Уміння забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ (ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ)

За час проведення практики студенти повинні зібрати відповідний звітний матеріал на основі вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів та педагогічного спостереження. Крім того, розробити 3 залікових уроків 1 виховного заходу та 1 виховної години. Всю відповідну звітну документацію оформити у папку та захищати під час звітної конференції.

1. Індивідуальний план з виховної роботи з класом студента-практиканта відповідно до плану роботи класного керівника.
2. Розробка та проведення 1 виховного заходу.
3. Розробка та проведення 1 виховної години.
4. План виховної роботи класного керівника
5. Психолого-педагогічна характеристика класу.
6. Звіт студента про проведену роботу під час проходження практики.

7. Характеристика-відгук на студента-практиканта про проходження педагогічної практики
8. 3 розробки уроків образотворчого мистецтва.
9. Щоденник психолого-педагогічних спостережень:

Розподіл балів за виконані види роботи

№п/п	**Зміст роботи, виконаної студентом**	**Кількість балів**
1.	Індивідуальний план студента-практиканта	5
2.	Розробка та проведення 2 виховних заходів	20
3.	План виховної роботи класного керівника	5
4.	Психолого-педагогічна характеристика класу	10
5.	Звіт студента про проведену роботу під час проходження практики	10
6.	Характеристика-відгук на студента-практиканта про проходження педагогічної практики	Залежно від оцінки в характеристиці: «3» – 5 «4» – 10 «5» – 15
7.	Розробка залікових уроків	15
8.	Ведення щоденника психолого-педагогічних спостережень	5
9.	Вчасно подана документація	5
10.	Захист практики	10
Всього		**100**

Індивідуальний план студента-практиканта має містити такі види роботи: знайомство із шкільним устроєм; знайомство з методично-навчальною роботою вчителів-предметників; виховна робота з учнями; робота з батьками; суспільно-корисна праця; наукова робота.

Розробка та проведення виховних заходів. Структура виховного заходу має містити такі складові: тема; мета; тип заходу; обладнання; хід виховного заходу (організаційний етап, основний етап, підсумковий етап); список використаних джерел.

Психолого-педагогічна характеристика класу проводиться за такою схемою:

1. Загальні відомості про школяра.
2. Ставлення до навчання.
3. Загальні і спеціальні здібності.
4. Характер.
5. Характеристика відношень школяра з колективом.
6. Рівень домагань і самооцінка школяра.

Педагогічні висновки.

Звіт студента пишеться від першого лиця повинен містити наступні складові: навчальна робота; методична робота; виховна робота; позакласна робота; висновки.

Характеристика на студента-практиканта

Далі короткий аналіз його роботи за розділами:

1. Виховна робота студента-практиканта.
3. Позакласна робота за спеціальністю.
4. Суспільна робота студента-практиканта.
5. Рішення педради школи про роботу студента-практиканта.
6. Побажання і пропозиції.

Розробка плану-конспекту уроку має містити такі етапи: організація уваги учнів; актуалізація набутого навчального матеріалу учнями; мотивація навчальної діяльності; робота над темою уроку; динамічна пауза; самостійна практична діяльність учнів; бесіда з техніки безпеки; виконання практичного завдання; оцінювання учнівських робіт з подальшим їх аналізом; підсумок уроку, рефлексія; домашнє завдання.

Щоденник психолого-педагогічних спостережень має такі складові:

- список педагогічного колективу
- розклад дзвінків у школі;
- розклад уроків;
- план розміщення учнів у класі;
- список учнів (форма останньої сторінки класного журналу);
- психолого-педагогічний аналіз відвіданих уроків.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова кількість балів (max – 100)	**Оцінка за 5-бальною шкалою**	**Оцінка за шкалою ECTS**
1–34	**«незадовільно»** (з обов'язковим повторним курсом)	F
35–59	**«незадовільно»** (з можливістю повторного складання)	FX
68–60	**«достатньо»**	E
74–69	**«задовільно»**	D
81–75	**«добре»**	C
89–82	**«дуже добре»**	B
90–100	**«відмінно»**	A

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ (ВИД ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

Після закінчення педагогічної практики проводиться підсумкова звітна конференція. На підсумкових конференціях студенти розповідають про проходження педагогічної практики та свої знахідки в процесі оволодіння педагогічною майстерністю.

У підсумковій конференції беруть участь керівники педагогічної практики, адміністрація факультету, методисти, учителі, керівники шкіл, студенти.

Педагогічна практика студентів завершується заліком за кредитно-трансферною системою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Студент звітує перед комісією про виконання програми практики і подає звітну документацію. За наслідками практики студентам виставляється оцінка, яка охоплює всі напрямки діяльності студента під час практики.

При оцінюванні результатів педагогічної практики враховуються такі показники:

– організованість, дисциплінованість і добросовісне ставлення до роботи студента-практиканта; його ініціативність і творчість;

– якість навчально-виховної роботи на уроках;

– якість оформлення документації з педпрактики;

– своєчасність здачі документації.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписами членів комісії;

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ: поточне оцінювання виконання всіх передбачених видів педагогічної діяльності під час педагогічної практики; захист педагогічної практики.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: опорні конспекти лекцій з методики навчання; нормативні документи; презентації навчального матеріалу, ілюстративні матеріали.

РОБОЧА ПРОГРАМА З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)
Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Образотворче мистецтво).

ВСТУП

Педагогічна практика – складова частина освітнього процесу. Вона забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва з їх практичною діяльністю в педагогічному закладі, сприяє формуванню творчого відношення майбутнього спеціаліста до педагогічної діяльності, визначає ступінь його професійної здатності і рівень педагогічної спрямованості. А також допомагає закріпленню їх теоретико-методичних, психологічних знань з дидактики, теорії виховання, загальної, вікової та педагогічної психології та багатьох інших дисциплін.

Педагогічна практика сприяє адаптації студента до майбутньої професійної діяльності (вчителя образотворчого мистецтва), озброює його початковим досвідом роботи вчителя. В процесі проходження практики студент має можливість безпосередньо спостерігати роботу своїх старших колег – досвідчених майстрів своєї справи, адже їх досвід роботи має неоціниме значення для формування особистості майбутнього художника-педагога.

Під час практики відбувається перевірка теоретичної і практичної підготовленості студента до самостійної роботи та створюються широкі можливості для збагачення творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя.

Формування і вдосконалення професійних умінь і навичок – процес, що триває протягом усього періоду навчання у вищому навчальному закладі, а потім у ході самостійної професійної

діяльності. Виходячи з цього, діяльність студентів повинна поступово ускладнюватися від курсу до курсу залежно від мети і завдань навчання на кожному етапі професійного формування, ступеня теоретичної підготовки, а також самостійності майбутніх викладачів у процесі діяльності, рівня загального розвитку й індивідуальних особливостей.

Педагогічна практика проводиться паралельно із вивченням курсів «Педагогіка», «Психологія», «Методика навчання образотворчого мистецтва» та «Інтегрований курс «Мистецтво» в школі », що створює умови для виконання студентами в період педпрактики конкретних завдань, безпосередньо пов'язаних із теоретичними курсами: проведення досліджень в класах, аналіз структури та змісту документації школи, складання характеристики на учня на основі вивчення його особистої справи, бесід та спостережень; складання характеристики на клас, використовуючи різноманітні діагностичні методики.

Студенти виконують обов'язки помічників класного керівника та вчителів образотворчого мистецтва навчального закладу, де проходить практика, у відповідності з індивідуальним планом роботи.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета – ознайомлення із системою навчально-виховної, позакласної роботи класного керівника, вчителя з образотворчого мистецтва та школи загалом; формування уміння конструювати й організовувати окремі елементи процесу навчання з образотворчого мистецтва; вивчення досвіду навчально-виховної, позакласної роботи вчителів-предметників та класних керівників у колективах учнів закріплених класів.

З**авдання:**

1. Закріплення навичок організації самостійного проведення навчально-виховної роботи з учнями з урахуванням їх вікових особливостей;
2. Формування практичних умінь для проведення навчально-виховної роботи з класом;
3. Вивчення сучасних педагогічних технологій та передового педагогічного досвіду вчителя (класного керівника);
4. Дослідження стану навчально-виховної роботи школи

загалом та класу зокрема;

5. Вироблення індивідуального стилю діяльності в умовах активної педагогічної взаємодії.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач

ЗК 11. Здатність здійснювати планування, організацію та управління мистецькими та освітньо-творчими проектами.

ЗК 12. Здатність до освітньої (художньо-педагогічної) творчої діяльності на основі сформованих образотворчих, виконавських та педагогічних знань, умінь та навичок, досвіду емоційно-ціннісного ставлення до явищ образотворчого мистецтва відповідно до суспільних вимог та цінностей.

ЗК.13. Навички здійснення безпечної діяльності.

ФК 1. Здатність аналізувати й оцінювати кращі педагогічні досягнення в галузі методики навчання образотворчого мистецтва та дизайну, застосовувати новітні засоби й технології під час викладання конкретного предмету.

ФК 9. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання образотворчому мистецтву та дизайну, спрямованих на розвиток творчих здібностей учнів.

ФК 10. Здатність до формування в учнів предметних (спеціальних) умінь.

ФК 11. Здатність здійснювати об’єктивний контроль і оцінювати рівень навчальних досягнень учнів з образотворчого мистецтва та дизайну.

ФК 12. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в закладах освіти різного типу.

ФК 14. Здатність до використання нормативних документів у навчально-педагогічній та науково-дослідницькій роботі.

ФК 15. Використання знань, умінь і навичок зі спеціалізованих професійних дисциплін у процесі рішення практичних завдань.

ФК 16. Використання комп’ютерних технологій в практичному втіленні професійних знань і умінь.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Практична підготовка студентів як органічна складова фахової підготовки студентів здійснюється згідно Закону України «Про освіту», «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом МОН України від 8 квітня 1993 р. №93», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів № 261 від 23 березня 2016 р., «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (затвердженого на засіданні вченої ради 28 квітня 2015 року, протокол №10), «Положення про організацію практики в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форми навчання)», затвердженому на засіданні Вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини від від 26 січня 2021р., протокол № 10 та наскрізної програми практики освітньої програми Середня освіта (Образотворче мистецтво).

Педагогічна практика проводиться, на базі закладів загальної середньої освіти або мистецьких закладів. Якщо студент-практикант на час проходження практики вже працює у будь-якому закладів загальної середньої освіти або мистецькому закладі, то він має право на проходження педагогічної практики за місцем роботи. В такому разі, за згодою з керівником практики, можуть вноситись корективи до програми стосовно умов та документації.

Виробнича (педагогічна) практика проходить згідно навчального плану в 7 та 8 семестрах (6 тижнів).

У сьомому семестрі зміст і характер практики спрямований на ознайомлення здобувачів вищої освіти з структурою та діяльністю закладів освіти, із роботою класного керівника та вчителя образотворчого мистецтва, отриманні первинних професійних умінь і навичок. Триває 2 тижні.

В восьмому семестрі зміст і характер діяльності здобувачів вищої освіти є наближеним до реальної професійної діяльності вчителя образотворчого мистецтва. Термін практики – 4тижні.

Здобувачі вищої освіти мають право самостійно та за узгодженням кафедри і адміністрації факультету обирати для себе

місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому випадку здобувач вищої освіти повинен подати на їх розгляд клопотання від бази практики (Додаток А) за 2 тижні до початку проходження практики.

Перед практикою керівником проводиться настановча конференція, на якій оголошується наказ про розподіл студентів до ЗЗСО, проводиться ознайомлення з програмою практики і вимогами щодо її проведення.

Робочий день під час практики студента-практиканта повинен відповідати розпорядку дня ЗЗСО і включати такі види робіт: бесіду з директором і його заступниками, вчителями, класними керівниками, учнями, роботу з документацією, відвідування уроків і позакласних заходів з подальшим їх аналізом, організацію і проведення залікових уроків і виховних заходів, роботу над звітом і методичною літературою.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на гаранта освітньої програми, завідувача кафедри образотворчого мистецтва, групового керівника, методистів.

Навчально-методичне керівництво і проведення окремих видів практики, а також зв’язок із базами практик контролює гарант освітньої програми.

Керівниками практик призначаються досвідчені викладачі кафедри, які брали безпосередню участь у виробничому процесі, де проводиться практика кафедри образотворчого мистецтва. Груповим керівником-методистом призначається викладач випускової кафедри.

Методистами з педагогіки та психології призначаються викладачі відповідних кафедр, які мають стаж викладацької роботи не менше 3 років.

Організаційні питання практики, її хід і підсумки періодично обговорюються на засіданні кафедри.

ФУНКЦІЇ ОРГАНІЗАТОРІВ ТА КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Керівник від кафедри образотворчого мистецтва:

– разом з керівниками-методистами практики від університету, керівником бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;

– спільно з методистами від бази практики визначає види роботи студентів;

– спостерігає за практичною діяльністю здобувачів вищої освіти, визначає їх рівень підготовки до професійної діяльності, диференційовано підходить до завдань, які повинен виконати практикант;

– бере участь у настановчій і підсумковій конференціях, нарадах з питань практики на факультеті, базі практики;

– надає студентам консультації щодо виконання програми практики;

– бере участь у проведенні заліку з практики разом з керівником практики по факультету, груповим керівником-методистом оцінює роботу здобувача вищої освіти;

– аналізує документацію, подану здобувачами вищої освіти, складає звіт за наслідками практики і подає його завідувачу кафедри та груповому керівникові-методистові;

– разом із учителем-предметником, визначає теми залікових уроків, предметних виховних заходів, що будуть проводитися студентами-практикантами;

– затверджує конспекти уроків, виховних заходів, занять;

– відвідує залікові уроки, заняття, виховні заходи, аналізує й оцінює їх;

– у разі необхідності проводить показові уроки, заняття, виховні предметні заходи чи їх фрагменти.

Методист з виховної роботи (викладач з кафедри педагогіки та освітнього менеджменту):

– здійснює методичне керівництво педагогічною практикою здобувачів вищої освіти, консультує їх з актуальних питань навчання, виховання, професійної орієнтації учнів, роботи з батьками тощо;

– планує разом із класним керівником (вихователем) виховну роботу практикантів з учнями, консультує їх і забезпечує виконання завдань;

– відвідує уроки (вибірково, за потреби), позакласні заходи практикантів, надає методичну допомогу в їх підготовці й проведенні, разом з викладачем фахових методик аналізує й оцінює

проведені студентами уроки та інші види навчальних занять і позакласні заходи;

– надає допомогу здобувачам вищої освіти в організації індивідуальної роботи з учнями, у виконанні навчально-дослідної роботи (курсової, кваліфікаційної роботи, ІНДЗ тощо);

– керує роботою здобувачів вищої освіти з вивчення особистості й колективу учнів, а також виконання інших завдань, передбачених програмою практики;

– бере участь у настановчій та підсумкових конференціях з практик, а також у нарадах з питань практики;

– бере участь у проведенні заліку з практики й оцінюванні її результатів;

– аналізує документацію, подану здобувачами вищої освіти, складає звіт і подає завідувачу відповідної кафедри та керівнику практик по факультету звіт про підсумки практики із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого удосконалення її організації та проведення.

Звіти про підсумки практик із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого удосконалення її організації та проведення подаються на відповідні кафедри і зберігаються протягом 5 років.

Обов’язки студента-практиканта

За тиждень до початку практики пройти медичний огляд, прослухати лекцію з охорони життя і безпеки, виробничої гігієни та санітарії; до початку практики одержати від групового керівника-методиста практики консультації щодо оформлення необхідних документів;

В день практики своєчасно прибути на базу практики; у повному обсязі виконати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників; вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; нести відповідальність за виконану роботу; приходити не пізніше як за 15 хв. до початку робочого дня; у випадку відсутності або запізнення повідомляти про це старосту, групового керівника, методиста, пояснювати причину відсутності або запізнення, надавати необхідні документи, що засвідчують відсутність (довідку про хворобу тощо); відвідувати консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист з практики;

Під час проходження практики студент-практикант зобов'язаний суворо дотримуватись режиму робочого дня ЗЗСО і правил внутрішнього розпорядку; виконувати розпорядження та вказівки керівників практики; виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики; відвідувати засідання і наради в ЗЗСО, виконувати усі доручення керівника практики, спрямовані на реалізацію мети практики; бути носієм психолого-педагогічних знань серед батьків учнів; бути взірцем тактовності, дисциплінованості; використовувати педагогічну практику для проведення профорієнтаційної роботи за професією педагога; у встановлений термін здавати звіт про виконання завдань практики.

Обов'язки групового керівника-методиста

Перед початком практики забезпечує необхідною документацією з практики методистів, керівників баз практик, здобувачів вищої освіти; проводить інструктаж з техніки безпеки і охорони праці та контролює умови праці і побуту студентів; повідомляє здобувачів вищої освіти про порядок звітності з практики; контролює виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку на місці проходження практики, організовує облік відвідування бази практики здобувачами вищої освіти й методистами; допомагає здобувачам вищої освіти скласти індивідуальний план роботи на весь період практики (навчальна діяльність, виховна робота тощо), консультує з теми навчально-дослідної роботи; у перший день практики разом з методистами кафедр та адміністрацією від бази практики закріплює здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики; проводить засідання з академічною групою здобувачів вищої освіти щодо питань організації і проведення практики; раз на тиждень перевіряє щоденник спостережень, записує зауваження та поради щодо подальшої роботи здобувача вищої освіти, контролює ведення практикантами документації, затверджує індивідуальний план роботи; надає практикантам консультації щодо виконання програми практики; надає методичну допомогу в оформленні документації, у виконанні навчально-дослідної роботи (курсової, кваліфікаційної роботи, ІНДЗ тощо); разом з класними керівниками, учителями-предметниками, визначають теми залікових уроків, виховних заходів, які будуть проводитися здобувачами вищої освіти та відвідує залікові виховні заходи,

уроки, аналізує, оцінює їх; перевіряє й аналізує документацію, подану здобувачем вищої освіти після закінчення практики; бере участь у проведенні загального підсумку з практики; разом з методистами, керівником практики по факультету оцінює роботу здобувача вищої освіти, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики;

Здобувачі вищої освіти мають право

Звертатися до керівників практики університету, адміністрації баз практик з усіх питань, що виникають у процесі проходження здобувачами вищої освіти практики;

Користуватися матеріальною базою, бібліотекою, кабінетами та навчально-методичним забезпеченням, використовувати технічну, інформаційно-методичну та іншу документацію, необхідну для виконання програми практики;

На свободу педагогічної творчості;

Вносити пропозиції щодо удосконалення освітнього процесу в школі та організації практики;

Брати участь у роботі бази практики (конференцій, педагогічної ради, зборів тощо).

Планування роботи практиканта, її облік і звітність

Студент-практикант складає індивідуальний план роботи, і подає його на затвердження керівникові практики від кафедри образотворчого мистецтва (Додаток Л). План повинен включати всі види робіт, що передбачені програмою педагогічної практики.

Робота, що проводиться під час практики, занотовується в щоденнику студента-практиканта. Щоденник студент веде в довільній формі, кожного дня має при собі і за проханням керівника практики надає його для перегляду і внесення зауважень. На його основі практикант складає звіт за результатами проходження педагогічної практики та захищає йог, що є підставою для виставлення оцінки (Додаток К).

Облік роботи керівники практики ведуть у журналі з подальшим оцінюванням з урахуванням усієї роботи, оформлення матеріалів звіту та результатів захисту.

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Документація з практики, визначена робочою програмою практики,

подається здобувачами вищої освіти на кафедру для перевірки упродовж двох тижнів після закінчення практики.

ОСВІТНІЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРАКТИКИ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні володіти програмними результатами навчання:

ПРН 1. Знання з теорії та методики викладання образотворчого мистецтва та дизайну в закладах загальної середньої та профільної освіти, знання відповідної термінології.

ПРН 2. Знання галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері закладів освіти.

ПРН 4. Знання особливостей і специфіки організації уроків з образотворчого мистецтва.

ПРН 6. Уміння організувати і провести позакласну роботу з різних дисциплін мистецького циклу.

ПРН 7. Уміння застосовувати отримані знання при розв’язанні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учасників освітнього процесу.

ПРН 8. Уміння визначати ступінь і глибину засвоєння навчального програмового матеріалу, прищеплювати учням навички самостійного опанування й поповнення знань.

ПРН 12. Уміння здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі педагогіки та образотворчого мистецтва.

ПРН 13. Уміння забезпечувати охорону життя і здоров’я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

За час проведення практики студенти повинні зібрати відповідний звітний матеріал на основі вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів та педагогічного

спостереження. Крім того, розробити та провести 5 залікових уроків 1 виховного заходу та 1 виховної години. Всю відповідну звітну документацію оформити у папку та захищати під час звітної конференції.

1. Індивідуальний план з виховної роботи з класом студента-практиканта відповідно до плану роботи класного керівника.
2. Розробка та проведення 2 виховних заходів.
3. Психолого-педагогічна характеристика класу.
4. Сценарій батьківських зборів.
5. Звіт студента про проведену роботу під час проходження практики.
6. Характеристика на студента-практиканта про проходження педагогічної практики
7. 3 розробок залікових уроків образотворчого мистецтва.
8. 2 розробки планів-конспектів уроків мистецтва.
9. Самоаналіз виховного заходу.
10. Психолого-педагогічна характеристика на учня.
11. Щоденник психолого-педагогічних спостережень:

Розподіл балів за виконані види роботи

№п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
1.	Індивідуальний план студента-практиканта	5
2.	Розробка та проведення 2 виховних заходів 2 виховних години	10
3.	Психолого-педагогічна характеристика класу	5
4.	Сценарій батьківських зборів	5
5.	Звіт студента про проведену роботу під час проходження практики	10
6.	Характеристика на студента-практиканта про проходження педагогічної практики	Залежно від оцінки в характеристиці: «3» – 5 «4» – 8 «5» – 10
7.	Психолого-педагогічна характеристика на учня	5
8.	Розробка та проведення залікових уроків	15

9.	Розробки планів-конспектів уроків Мистецтва	10
10.	Самоаналіз виховного заходу	5
11.	Ведення щоденника психолого-педагогічних спостережень	5
12.	Опис досвіду роботи вчителя образотвочого мистецтва	5
13.	Вчасно подана документація	5
14.	Захист практики	5
Всього		**100**

Індивідуальний план студента-практиканта має містити такі види роботи: знайомство із шкільним устроєм; знайомство з методично-навчальною роботою вчителів-предметників; виховна робота з учнями; робота з батьками; суспільно-корисна праця; наукова робота.

Розробка та проведення виховних заходів. Структура виховного заходу має містити такі складові: тема; мета; тип заходу; обладнання; хід виховного заходу (організаційний етап, основний етап, підсумковий етап); список використаних джерел.

Психолого-педагогічна характеристика класу проводиться за такою схемою:

1. Загальні відомості про школяра.
2. Ставлення до навчання.
3. Загальні і спеціальні здібності.
4. Характер.
5. Характеристика відношень школяра з колективом.
6. Рівень домагань і самооцінка школяра.

Педагогічні висновки.

Сценарій батьківських зборів повинен мати такі компоненти: тема, мета, план, бесіда, тест, педагогічний практикум, підсумок зборів.

Звіт студента пишеться від першого лиця повинен містити наступні складові: навчальна робота; методична робота; виховна робота; позакласна робота; висновки.

Характеристика на студента-практиканта

Далі короткий аналіз його роботи за розділами:

1. Виховна робота студента-практиканта.
3. Позакласна робота за спеціальністю.
4. Суспільна робота студента-практиканта.
5. Рішення педради школи про роботу студента-практиканта.
6. Побажання і пропозиції.

Психолого-педагогічна характеристика на учня містить такі складові: загальні відомості про школяра; ставлення до навчання; загальні і спеціальні здібності; характер; характеристика відношень школяра з колективом; рівень домагань і самооцінка школяра; педагогічні висновки.

Розробка плану-конспекту уроку має містити такі етапи: організація уваги учнів; актуалізація набутого навчального матеріалу учнями; мотивація навчальної діяльності; робота над темою уроку; динамічна пауза; самостійна практична діяльність учнів; бесіда з техніки безпеки; виконання практичного завдання; оцінювання учнівських робіт з подальшим їх аналізом; підсумок уроку, рефлексія; домашнє завдання.

Самоаналіз виховного заходу проводиться студентом від першого лиця за таким планом:

1. Педагогічне обґрунтування виховного заходу. Доцільність його проведення. Участь учнів у виборі форм проведення. Технічні засоби були використані.
2. Місце виховного заходу в системі навчально-виховної роботи школи (класу, школи). Його зв’язок з навчальним матеріалом, з іншою діяльністю виховного характеру.
3. Мета заходу. Наскільки вона досягнута.
4. Характеристика учасників заходу, охоплення їх активною діяльністю при складанні плану, підготовці та проведенні.
5. Оцінка педагогом результативності виховного заходу. Його пізнавальна і виховна цінність.
6. Оцінка педагогом психологічного стану учнів під час підготовки та проведення заходу.
7. Які позитивні сторони та недоліки бачить сам педагог у проведенні заходу.

8. Які висновки робить учитель на майбутнє?

Щоденник психолого-педагогічних спостережень має такі складові:

- список педагогічного колективу
- розклад дзвінків у школі;
- розклад уроків;
- план розміщення учнів у класі;
- список учнів (форма останньої сторінки класного журналу);
- психолого-педагогічний аналіз відвіданих уроків.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення педагогічної практики проводиться підсумкова звітна конференція. На підсумкових конференціях студенти розповідають про проходження педагогічної практики та свої знахідки в процесі оволодіння педагогічною майстерністю.

У підсумковій конференції беруть участь керівники педагогічної практики, адміністрація факультету, методисти, учителі, керівники шкіл, студенти.

Педагогічна практика студентів завершується диференційованим екзаменом за кредитно-трансферною системою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Студент звітує перед комісією про виконання програми практики і подає звітну документацію. За наслідками практики студентам виставляється оцінка, яка охоплює всі напрямки діяльності студента під час практики.

При оцінюванні результатів педагогічної практики враховуються такі показники:

– організованість, дисциплінованість і добросовісне ставлення до роботи студента-практиканта; його ініціативність і творчість;

– якість навчально-виховної роботи на уроках;

– якість оформлення документації з педпрактики;

– своєчасність здачі документації.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписами членів комісії;

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ: поточне оцінювання виконання всіх передбачених видів педагогічної діяльності під час педагогічної практики; захист педагогічної практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова кількість балів (max – 100)	**Оцінка за 5-бальною шкалою**	**Оцінка за шкалою ECTS**
1–34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35–59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
68–60	«достатньо»	E
74–69	«задовільно»	D
81–75	«добре»	C
89–82	«дуже добре»	B
90–100	«відмінно»	A

ДОДАТКИ

Додаток А

Декану факультету мистецтв,
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

_____
директора _____
(назва закладу)
Іванова Івана Івановича

КЛОПОТАННЯ

Прошу направити здобувача (ку) вищої освіти факультету мистецтв, _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
для проходження практики з _____ по _____ року на базі _____
(назва закладу)

Керівництво від бази практики гарантує:

1. Призначити наказом кваліфікованих спеціалістів для безпосереднього керівництва практикою.

2. Створити необхідні умови для виконання здобувачами вищої освіти програм практики, не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності.

3. Забезпечити здобувачам вищої освіти умови безпечної роботи на кожному робочому місці. Проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці: ввідний та на робочому місці. У разі потреби навчати здобувачів вищої освіти протягом проходження практики безпечних методів праці. Забезпечити спецодягом, запобіжними засобами, лікувально-профілактичним обслуговуванням за нормами, встановленими для штатних працівників.

4. Надати здобувачам вищої освіти і керівникам практики від навчального закладу можливість користуватись лабораторіями, кабінетами, майстернями, бібліотеками, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики.

5. Під час практики здобувачі вищої освіти виконують всі правила внутрішнього розпорядку. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад вищої освіти.

6. Після закінчення практики дати характеристику (відгук) про кожного здобувача вищої освіти, в котрій відобразити якості підготовленого ним звіту.

7. Практику здобувачі вищої освіти проходять на безоплатній основі.

МП дата

Директор закладу (Підпис)_____(ПІП)_____

Додаток Б

Схема

складання психолого-педагогічної характеристики класного колективу

Класу _____ Найменування навчального заклад

Кількість учнів в класі (колективі)_____ із них юнаків_____ дівчат_____.

1. Згуртованість колективу групи та його зв'язки з іншими групами навчального закладу.

2. Навчальна та суспільна діяльність колективу групи:

Успішності учнів, причини неуспішності, їх подолання та взаємодопомога в навчанні; Скільки учнів мають високий , достатній, середній та початковий рівень знань. Відношення учнів до уроків. Соціальний стан батьків.

Участь у факультативах, гуртках. Інтереси, захоплення (заняття спортом, музикою, інтерес в класі до мистецтва, літератури, спорту, відвідування театрів, участь у лекціях, диспутах, конференціях, обговорення кінофільмів тощо) груп учнів; окремі учні, які мають творчі здібності (малюють, пишуть вірші та ін.). Участь класу в загальношкільних, класних та позакласних заходах.

3. Загальна характеристика дисципліни учнів у групі. Їх дисципліна на уроках. Які форми виховання проводяться з учнями, які порушують дисципліну. Роль активу групи в роботі з порушниками дисципліни та створенні позитивного клімату в навчальній групі;

4. Внутрішньо колективні стосунки учнів групи: що лежить в основі взаємин у класі – місце проживання, спільна діяльність, інтереси, місце за партою; як ставляться учні один до одного (система їх взаємовідносин): повага, ввічливість, чуйність, поступливість, взаємодопомога; загальні інтереси, чи прагнуть бути разом в позаурочний час; які взаємини між хлопчиками і

дівчатками, які учні найбільш авторитетні в класі, ким діти нехтують або не помічають в своєму класі і чому, ставлення класу до учнів з фізичними вадами; чи є в колективі загальні моральні норми, правила, які діти вважають за потрібне виконувати; характерні випадки порушень цих правил, їх причини та засоби впливу на порушників, з боку класного керівника і учнівського колективу. Згуртованість класного колективу; лідери (формальні, неформальні), розподіл доручень та ставлення до цих доручень. Недоліки в колективі навчальної групи (Аналіз зробити спираючись на результати соціометричного дослідження). Дисциплінованість, відвідування занять, ставлення до менших, старших, однолітків. Наявність учнів, які мають шкідливі звички (паління, вживання алкоголю), схильність до обману, тощо.

5. Педагогічне керівництво шкільною групою (вплив особистості класного керівника, вчителів, батьків на колектив; ставлення класу до них; авторитет серед учнів). Здійснення індивідуального підходу до учнів і загальний стиль педагогічного керівництва.

6. Висновки: характеристика рівня розвитку шкільної групи. Основні недоліки в організації життя класу, міжособистісних стосунків і шляхи їх подолання. Можливість використання класного колективу для виховного впливу на окремих учнів. Рекомендації щодо поліпшення роботи з організації і згуртування класного колективу, створення сприятливого психологічного мікроклімату для кожного учня.

Підсумкова частина характеристики повинна бути стислою і добре аргументованою. У ній дається не тільки оцінка організованості шкільної групи і характеру міжособистісних відносин, але й намічаються шляхи подальшого удосконалення навчального процесу в класі підвищення ролі колективу в навчанні і вихованні школярів.

Додаток В

Орієнтовна схема написання звіту про проходження виробничої практики здобувачами вищої освіти

Звіт
здобувача вищої освіти_____ курсу факультету _____
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
про навчальну практику, проведену у _____
з_____по_____20____ р.

Навчальна діяльність

1. Ознайомлення з системою роботи освітнього процесу позашкільного закладу освіти:
- ознайомлення із специфікою діяльності даного позашкільного закладу освіти;
- ознайомлення з системою роботи керівника хореографічного колективу та інших педагогів-хореографів, відвідування їх уроків;
- складання індивідуального плану навчальної роботи з колективом у відповідності з планом роботи керівника хореографічного колективу;
- знайомство з матеріальною базою позашкільного закладу освіти;
- ознайомлення із змістом, формами, методами роботи гуртків позашкільного закладу освіти.

2. Бесіди з керівництвом щодо організацій освітнього процесу позашкільного закладу.

3. Відвідування уроків та проведення уроків з хореографії згідно розкладу.

4. Вивчення передового педагогічного досвіду педагогів-хореографів у позашкільних закладах освіти.

Виховна діяльність

1. Виконання функцій та обов’язків помічника керівника хореографічного колективу, здійснення позагурткової виховної роботи:
- складання індивідуального плану виховної роботи з гуртком у відповідності з планом роботи керівника ХК;
- організація постійного спілкування з учасниками ХК, проведення індивідуальної роботи з ними;
- підготовка та проведення 1 виховного (годин) заходу.

2. Організація та здійснення морального-духовного напряму виховання. Відвідування міських музеїв та картинної галереї. Проведення бесід за індивідуальним планом керівника ХК.

Методична діяльність

1. Навчально-методична робота:

- вивчення навчального процесу на основі відвідування уроків різних педагогів-хореографів, вимог до учасників ХК, різноманітних методів організації пізнавальної діяльності і виховання гуртківців на заняттях;
- відвідування всіх уроків і позаурочних заходів з хореографії;
- виготовлення наочних посібників, дидактичних матеріалів.

2. Оформлення звіту та необхідної документації.

3. Які підручники, посібники опрацьовано у період проходження виробничої навчальної практики.

Дослідницька діяльність

Вивчення хореографічного колективу, в якому буде працювати практикант:

- вивчення вікових та індивідуальних особливостей гуртківців, їхніх нахилів та інтересів, рис характеру, творчого потенціалу, взаємовідносин у колективі в ході освітнього процесу; шляхом вивчення документації, бесід з гуртківцями, спостереження;
- збір матеріалів для виконання індивідуально-творчого завдання.

Відомості з охорони праці

1. Якими нормативними документами користується заклад освіти з охорони праці.
2. Наявність правил з техніки безпеки та журналів обліку бесід з техніки безпеки у танцювальних класах.
3. Забезпеченість засобами захисту життя та здоров’я учасників освітнього процесу.

Підпис студента

Підписи методистів

Підпис керівника

Додаток Д

Схема складання психолого-педагогічної характеристики школяра

1. Загальні відомості про школяра.

Прізвище ім'я по-батькові, дата народження, клас,

Склад сім'ї, рід занять батьків. Допомога учневі у навчанні, контроль за навчанням збоку батьків. Режим дня учня.

Здоров'я та фізичний розвиток дитини (стан здоров'я, відповідність фізичного розвитку віковим нормам, фізичні вади).

2. Ставлення до навчання (мотиви навчання; успішність; особливості інтелектуального розвитку: сформованість умінь та навичок, уваги (стійкість, концентрація, розподіл, переключення, ступінь відхилення та його причини): ***пам'ять*** (тип пам'яті, продуктивність механічної і смислової пам'яті точність, швидкість, міцність запам'ятовування);

мислення (швидкість, творчість, критичність, самостійність, глибина, кмітливість, гнучкість);

розвиток логічного мислення (послідовність і доказовість у викладі своїх думок, уміння виділяти загальні і відмінні ознаки, уміння міркувати робити висновки, систематичність і критичність мислення);

ступінь розвитку образного і абстрактного мислення;

співвідношення творчої і відтворюючої уяви;

культура усної і писемної мови (багатство словникового запасу, правильність, виразність, образність, емоційність, вміння висловлювати свої думки в усній і письмовій формі).

особливості сприймання (спостереження, вміння спостерігати).

3. Загальні і спеціальні здібності. Найбільш розвинені здібності учнів (музичні, технічні, артистичні, літературні, математичні, організаторські спортивні). З яких предметів виявляє особливі здібності.

темперамент (сила / слабкість, врівноваженість / неврівноваженість, рухливість / інертність нервових процесів);

4. Характер. (стосунки з батьками, вчителями, комунікабельність); позитивні риси та форми поведінки (чуйність, дбайливість, скромність, добросовісність, організованість, самостійність, дисциплінованість та ін.); негативні риси та особливості поведінки (грубість, зарозумілість, легковажність, безтурботність, фальшивість, впертість, жорстокість тощо);

Риси характеру, що проявляються у ставленні до себе (гордість, пиха, скромність, самокритичність, чистолюбство, самозадоволеність, самолюбство, почуття власної гідності, гордість, самокритичність комплекс неповноцінності).

Риси характеру, що проявляються у ставленні до навчання (старанність, активність, дисциплінованість.). Відвідування учнем школи. Пропуски занять,

причини пропусків. Дисципліна на уроках, перервах, класних зборах, гурткових заняттях, виконання правил поведінки.

Риси характеру, що проявляються у ставленні до праці (старанність працьовитість, або лінощі, любов до праці, наполегливість).

Риси характеру, що проявляються до речей (акуратність, недбалість чи бережливість).

Риси характеру, що проявляються у ставленні до класу і школи (переживання успіхів і неуспіхів свого класу і школи, боротьба за честь класу і школи, ініціатива в підтриманні порядку, в боротьбі з його порушниками ставлення до заходів, що проводяться в класі і школі і інші). Причини того чи іншого ставлення.

5. Характеристика відношень школяра з колективом. (лідер, популярний, прийнятий, ізольований, відштовхнений колективом).

участь у позакласному житті (ініціатор, організатор, виконавець, спостерігач);

ставлення до думки класу, критичних зауважень (потреба бути членом колективу, рахуватися з його думкою, боротися за його честь). Контакти з однокласниками, характер і зміст дружби. Чи задоволений своїм положенням, яке місце бажає займати?

відношення до думки оточуючих (дорожить, ігнорує, прислухається і протиставляє). Ставлення до негативних соціально-психологічних явищ в колективі (списування, підказування, заздрощі тощо).

6. Рівень домагань і самооцінка школяра. Характеристика рівня домагань (занижений, адекватний, завищений). Характеристика для школяра оцінка своїх можливостей (впевненість, скромність, самовпевненість і т.д.). Вимогливість до себе. Ставлення школярів до самовиховання і його виявлення в різних видах діяльності.

Ставлення школяра до навчання (виконує роботу старанно, не старанно, вчиться з інтересом, не бажає вчитися). Які оцінки переважають. Успішність, дисциплінованість. Ступінь сформованості навчальних навичок. Причини неуспішності. Які заходи було вжито до подолання неуспішності? Які наслідки? Ставлення учня до навчальної, трудової і ігрової діяльності в житті.

Громадська активність школяра, громадянська позиція. Професійна орієнтація і вибір професії.

Педагогічні висновки. Конкретні заходи, що їх потрібно реалізувати педагогом, учнівським організаціям, сім'ї для дальшого поліпшення, навчання, розумового розвитку, морального та громадянського становлення поведінки учня.

Додаток Ж

Звіт студента-практиканта (орієнтовна схема)

1. ***Оцінка організації практики****. загальна характеристика матеріальної бази школи, класу*. Узагальнення змісту навчально-виховної роботи вчителя того класу, де працював студент-практикант.
2. ***Опис проходження педагогічної практики.*** Інформація про виконану роботу (спостереження та аналіз уроків, позаурочної роботи вчителя; проведення залікових уроків, позаурочних виховних заходів, індивідуальна робота з обдарованими учнями, а також учнями, схильними до девіантної поведінки; виконання практичних завдань, науково-дослідна робота тощо).
3. ***Виконання індивідуального плану педагогічної практики.*** (опис огріхів, відхилень, що мали місце під час проходження практики, особливості роботи з учнями, соціально-комунікативна взаємодія з батьками, іншими учителями школи, адміністрацією, креативна діяльність студента на допомогу вчителю-предметнику або класному керівнику).
4. ***Основні навчально-виховні завдання, які вирішувались у період практики.*** Форми, які були включені в систему навчально-виховної роботи з даним колективом класу для їх вирішення.
5. ***Реалізація на практиці особистісно зорієнтованого підходу до школярів.***
6. ***Виявлення ефективності навчально-виховної роботи.***
7. ***Уміння і навички навчально-виховної роботи, набуті у процесі практики.***
8. ***Аналіз методичної роботи, проведеної студентом-практикантом у класі.*** Вивчення та використання кращого досвіду вчителів і вихователів (наведення конкретних прикладів), опис інновації, що впроваджена в школі.
9. ***Проведення роботи з батьками,*** зокрема з питань підвищення рівня їхньої педагогічної культури (теми виступів).
10. ***Суспільно-корисна праця, проведена в класі***.
11. ***Науково-дослідна робота студента***.
12. ***Аналіз навчально-виховного процесу в класному колективі*** (з погляду студента).
13. ***Загальні висновки про практику,*** *її значення у професійному становленні педагога. Пропозиції щодо вдосконаленню змісту та організації практики.*

Додаток З

Орієнтовна схема характеристики на студента:

− навчальний заклад та період проходження педагогічної практики, в якому класі виконував обов'язки вчителя;

− оцінка фахової та методичної підготовки студента-практиканта;

− якості, які продемонстрував студент під час проходження педагогічної практики;

− аналіз проведення уроків (підготовку, використання ТЗН, наочності, відповідність прийомів та вправ темі, меті уроку);

− позакласна робота, організаторські здібності, уміння встановити контакт з учнями;

− відносини з вчителями, робота з батьками;

− ведення шкільної документації, перевірка зошитів, щоденників;

− індивідуальна робота з учнями;

− допомога у виготовленні наочності, оформленні кабінету тощо;

− недоліки в роботі та у підготовці до педагогічної діяльності;

− висновки про готовність до педагогічної діяльності;

− рекомендована оцінка проходження педагогічної практики.

Додаток К

Щоденник обліку з роботи педагогічної практики

Титульна сторінка

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА …….

ЩОДЕННИК
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ

СТУДЕНТКИ ___ КУРСУ ГРУПИ _____

_____

(прізвище, ім’я, по батькові)

Керівник практики (ПІП)
Методист із виховної роботи (ПІП)

Місце проходження педагогічної практики:
ЗОШ №____

Термін проходження педагогічної практики:
з _____20___р. до _____20__р.

м. Умань

1 сторінка

Педагогічний колектив навчального закладу

Директор загальноосвітнього закладу – (ПІП)

Зам. з навчально-методичної роботи – (ПІП)

Зам. з виховної роботи – (ПІП)

Вчителі-предметники – (ПІП)

Класний керівник – (ПІП)

2 сторінка

Розклад дзвінків

1 урок_____

2 урок_____

3 урок_____

4 урок_____

5 урок_____

6 урок_____

7 урок_____

8 урок_____

3 сторінка

Розклад уроків у _____класі

Порядок уроку	**Понеділок**	**Вівторок**	**Середа**	**Четвер**	**П'ятниця**	**Субота**
1 урок						
2 урок						
3 урок						
4 урок						
Гуртки						

4 сторінка

Список учнів

№ п/п	Прізвище, ім’я, по-батькові	Доручення	Інтереси, хобі

5 і наступні сторінки

аналіз відвіданих уроків за схемою

1. План – конспект уроку….

2. Тема уроку:

3. Мета уроку:

4. Тип і структура уроку (визначення типу і структури уроку; відповідність його дидактичній меті, віку учнів, складності і новизні навчального матеріалу; місце уроку в даній темі; доцільність розподілу часу між окремими етапами уроку; забезпечення цілісності уроку, підведення підсумків).

5. Зміст уроку (відповідність матеріалу навчальній програмі; аналіз науковості теоретичних положень; встановлення міжпредметних зв’язків; використання виховних та розвиваючих можливостей уроку).

Аналіз за такими етапами уроку

I. Організаційна частина

II. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду учнів

III. Мотивація навчально-трудової діяльності

IV. Повідомлення теми, мети, завдань уроку

V. Вивчення нового матеріалу (__ хв)

VI. Практична робота

VII. Підсумок уроку

Аналіз проводиться за розділами: діяльність вчителя, діяльність учнів.

Додатково, як висновок можна зробити аналіз уроку проаналізувавши наступні моменти:

Принципи, методи, прийоми і засоби навчання (система методів навчання; її відповідність змісту навчального матеріалу, меті і завдання уроку, віковим особливостям учнів; прийоми активізації пізнавальної діяльності; використання проблемних ситуацій; формування загально-навчальних умінь та навичок; види і місце самостійної діяльності учнів на різних етапах уроку; співвідношення словесних та наочних методів навчання; використання наочності, ТЗН; індивідуалізація та диференціація навчання; забезпечення зворотного зв'язку; об'єм, доступність домашнього завдання, попередження перевантаження).

Методи перевірки знань і вмінь учнів (усні, письмові, та інші способи перевірки знань учнів; види перевірки (фронтальна, індивідуальна, тематична та ін.); функції перевірки: контрольна, навчальна, організуюча; об'єктивність, різносторонність і гласність оцінювання; виховне значення оцінки).

Підсумки уроку (досягнення мети; об'єм і якість знань та умінь учнів; виконання плану уроку; виховне, освітнє, розвиваюче значення уроку; рекомендації щодо закріплення та вдосконалення елементів уроку та усунення виявлених недоліків)

Додаток Л

Зразок індивідуального плану роботи здобувача вищої освіти

Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
Організаційно-педагогічна робота		
Настановча конференція для керівників та здобувачів вищої освіти з педагогічної практики		
Знайомство зі навчальним закладом, історією, традиціями, режимом його роботи і правилами внутрішнього розпорядку.		
Закріплення студента-практиканта за вчителем-предметником, класним керівником. Знайомство із вчителями, обговорення плану роботи.		
Навчально-виховна робота		
Знайомство з навчальними планами, робочими програмами, календарно-тематичним та поурочним плануванням із профільних дисциплін		
Відвідування та аналіз уроків у закріпленому класі		
Підготовка та проведення уроків за відповідними спеціальностями		
Підготовка дидактичних матеріалів до залікових уроків		
Виготовлення наочних засобів до залікових уроків		
Перевірка щоденників, зошитів		
Проведеня індивідуальних консультацій та додаткових занять		
Позакласна виховна робота:		
Знайомство з планом виховної роботи школи, класного керівника		
Відвідування позакласних виховних заходів у		

класі		
Участь у підготовці позакласного виховного заходу		
Підготовка плану-конспекту та проведення залікового виховного заходу		
Відвідування батьківських зборів		
Підготовка та проведення загальношкільного виховного заходу		
Пебревірка щоденників учнів		
Проведення психолого-педагогічного дослідження особистості учня. Оформлення результатів у вигляді психолого-педагогічної характеристики		
Методична робота		
Знайомство з планом роботи методоб'єднання вчителя-предметника		
Відвідування та аналіз уроків досвідчених вчителів		
Відвідування та аналіз уроків студентів-практикантів		
Дослідницька робота		
Вивчення особливостей організації навчально-виховного процесу школи; специфіку стосунків у педагогічному та учнівському колективах; рівні вихованості й підготовленості учнів з різних предметів		
Вивчити стан та умови організації процесу навчання в школі		
Збір матеріалів для виконання індивідуально-творчого завдання		

Додаток М

Орієнтовна схема вивчення досвіду вчителя – предметника

1. Прізвище, ім’я, по батькові.
2. Рік народження.
3. Освіта.
4. Спеціальність за дипломом.
5. Місце роботи.
6. Стаж роботи.
7. Стаж педагогічної роботи.
8. Категорія.
9. Професійно-ділові якості:

- побудова системи уроків з фахових дисциплін у відповідності до мети, завдань сучасної шкільної математичної (фізичної) освіти в умовах сучасного розвитку суспільства;
- організація навчального процесу згідно державних нормативно-правових документів, державних освітніх стандартів з фахових дисциплін;
- впровадження сучасних інформаційних та педагогічних технологій навчання з фахових дисциплін, поєднання їх з традиційними технологіями навчання;
- використання різних форм, методів навчання та контролю знань;
- реалізація диференціації та індивідуалізації в процесі навчання фаховим дисциплінам;
- атмосфера співробітництва вчителя і учнів на уроці.

10. Особистісні психологічні якості педагога:

1. громадянська відповідальність;
2. духовні та моральні якості;
3. педагогічна культура та майстерність;
4. високий професіоналізм;
5. любов до дітей.

11. Особисті педагогічні досягнення вчителя в освітній сфері.

- участь в педагогічних конкурсах;
- підготовка учнів до олімпіад та МАН;
- видавнича діяльність.

Додаток Н

Схема самоаналізу виховного заходу

1. Аналіз актуальності теми виховного заходу, мети, завдань; відповідність теми і мети поставленим завданням, індивідуальним та віковим особливостям учнів класу.

2. Особливості підготовки до проведення виховного заходу. Організаційні труднощі.

3. Самоаналіз проведення виховного заходу:

- в якій формі проводився захід і чому; що було його «родзинкою»;
- що, на вашу думку, найбільше вдалося (не вдалося);
- як встановлювався контакт з учнями;
- особливості сприймання учнів, налагодження зворотнього зв’язку;
- емоційний клімат, під час проведення виховного заходу;
- включення дітей у процес обговорення проблеми;
- використання різноманітних методів впливу на учнів, індивідуальний та міжособистісний підхід до учнів.

4. Загальні висновки:

- чи досягнуто поставленої мети (якою мірою);
- на що необхідно звернути особливу увагу в майбутньому;
- загальне враження про виховний захід;
- особливості подальшої виховної роботи (які теми слід обговорювати, яка форма проведення заходу найбільш вдала тощо).

Зразок плану-конспекту уроку

з дисципліни «Класичний танець»

Тема: вивчення вправ для рук «Port de bras», голови, корпусу.

Мета: уміти виконувати порт де бра, що сприяє естетичному вихованню та фізичному розвитку дітей, виробити стійкість на середині залу при виконанні вправ, вміти реагувати на зміну музичного супроводу, запам'ятовувати і дотримуватись послідовності танцювальних елементів, знати хореографічні терміни, їх відповідність та значення, розвивати навички пластичності, виразності, граційності, музично-ритмічне почуття, м'язово-руховий апарат, фізичні властивості організму; виховувати художньо-естетичний смак, емоційне вираження, інтерес до класичної музики та танцю, формувати почуття відповідальності, та працьовитості.

Тип заняття: формування практичних умінь та навичок.

Форма заняття: групове.

Час: 45 хв.

Учасники заняття: 16 дітей (вік 6-7 років).

Матеріальне забезпечення: гімнастичні килимки, магнітофон, музичні диски.

Хід уроку

І Вступна частина (15 хв.)

1. Організаційний момент: емоційне привітання, побажання хорошого настрою, інструктаж з техніки безпеки.

Знову день почався, діти,

Всі зібрались на урок.

Тож пора нам поспішити –

Кличе в подорож дзвінок

Вчитель: Доброго дня, учні. Я рада вітати вас сьогодні у хорошому настрої та з позитивними емоціями. І традиційно розпочинаємо наш урок з виконання – поклону.

2. Уклін. Вихідне положення: ноги в 3-й позиції, руки у підготовчій позиції.

1.-з правої ноги невеличкий крок в право, руки відкриваються в сторони на 30 градусів.

2.-ліва нога присовується до правої у 3 позицію, демі пліє під час якого кисті рук згинаються, потім руки у вихідне положення.

3.-права нога присовується до лівої у 3 позицію, демі пліє під час якого кисті рук згинаються, потім руки у вихідне положення.

II Основна частина (20 хв.)

2.1. Розминка

Вправи:- марш

- хід на пальцях, п’ятках
- підскоки
- полька
- крок галопу (боком)

2.2. Класичний екзерсис біля станка

- демі пліє
- гранд пліє
- батман тандю
- батман жете
- ронд де жамб партер

Вчитель: Якщо ми музику розуміємо завдяки нотам, так само і в танцях існує своя термінологія. Вона зародилася ще в сімнадцятому столітті у Франції при Королівській Академії танцю, і поступово стала загальновизнаною у всьому світі. А французька мова стала обов’язковою в термінології, як латина в медицині.

Вчитель:Сьогодні ми познайомимося з таким терміном, як «Port de bras», який ви будете багато раз чути при вивченні танців.

2.3. Екзерсис на середині залу. Port de bras лежить в основі великої науки рук в класичному танці. Руки, ноги і корпус виховуються окремо особливими

вправами; розвивається мускулатура ніг, манера тримати корпус, але тільки правильне знаходження свого місця для рук завершує мистецьке обличчя танцівниці і дає повну гармонію танцю, голова остаточно приводить до ладу його, дає красу всьому малюнку. Поворот голови, напрям погляду грають вирішальну роль в образі кожного руху. Port de bras – це найбільш важка частина танцю, яка вимагає великої роботи і турботи. Уміння управляти руками відразу виявляє хорошу школу. Особливо важко доводиться тим, кому природа не дала красивих рук; їм потрібно особливо стежити за руками – обдумано керуючи ними, можна домогтися краси рухів. Доводилося займатися з ученицями, які мають від природи прекрасним рукам, але незнання port de bras не давало їм свободи рухів, і тільки коли вони його засвоювали, вони починали справлятися з руками.

Потрібно, щоб руки з підготовчого положення були закруглені так, щоб точка ліктів була невидима, інакше лікті утворюють кути, які руки не повинні мати. Кисть руки повинна бути на рівні згину руки в лікті, її слід підтримувати і не дуже згинати, – інакше лінія буде зламана. Зараз спостерігається надмірне витягування кистей рук, яке дає напружену жорстку лінію. Лікті потрібно підтримувати, а пальці тримати з'єднаними в зазначеній угрупованню. Не слід допускати відтягування великого пальця. Плечі тримати опущеними і нерухомими. Потрібно, щоб позиції рук і port de bras здавалися невимушеними. Кожен рух рук (пози) має відбуватися через I позицію.

- I port de bras (відео)
- II port de bras
- III port de bras

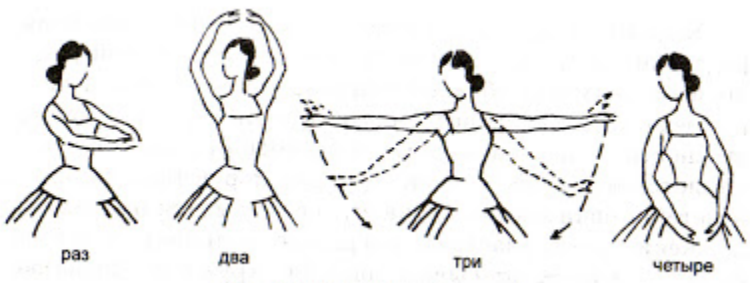
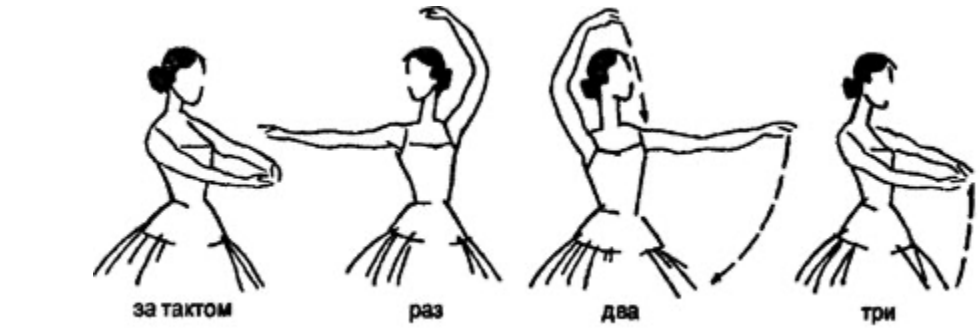
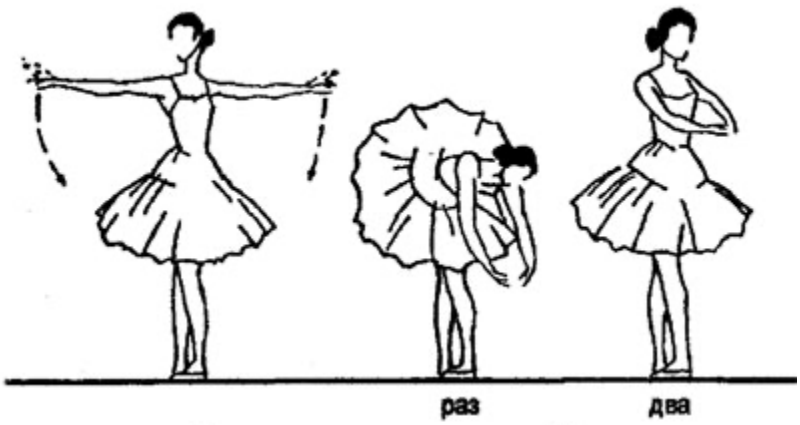

Рис. 26. Port de bras (первое)

2.4Виконання порт де бра в джазовому стилі

2.5 Вправа «Знайди помилку» (Вчитель показує вправу навмисно із помилкою, учням потрібно відшукати її і виправити)

III. Заключна частина (10 хв.)

3.1. Рефлексія

Завдання на співвідношення

Демі пліе	вправи для рук, корпусу та голови
Батман тандю	напів присідання

Релеве	кидки ногою на 45°, 90°
Гранд пліе	підйом на півпальці
Пор де бра	повне присідання
Батман тандю жете	циркуль ногою по підлозі
Рон де жамб партер	виведення виворотної ноги по точках

3.2.Підсумки уроку

Вчитель: Що вам найбільше подобалося на нашому занятті?Ви дуже активно працювали сьогодні в уроці, показали хороші знання по класичному танцю. Кожен отримує оцінки. Наш урок підійшов до кінця. Дякую всім за роботу.

Уклін.

Зразок уроку образотворчого мистецтва

Розділ. Архітектура в нашому житті

Тема уроку: Архітектурні символи українського народу. Створення композиції на тему: «Незламна фортеця», «Замкова гора», «Старий замок» із застосуванням повітряної та лінійної перспективи.

Мета уроку: формування ключових компетентностей:

Вміння вчитися: організовувати своє робоче місце, планувати свої дії, доводити роботу до кінця; самостійно виконувати практичне завдання; здійснювати самоконтроль і самооцінку.

Загальнокультурна компетентність: духовно-моральні основи життя людини;

Громадська компетентність: усвідомлення своєї належності до різних елементів природного, етносоціального й соціально-культурного середовищ;

Інформаційна компетентність: здатність учня орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти і оперувати інформацією; вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися довідковою літературою.

міжпредметна естетична компетентність: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, вміння цінувати красу, створену митцями; оволодіння досягненнями національної (світової) культури; виявлення інтересу до духовних і моральних цінностей українського народу;

предметних компетентностей: ознайомити учнів із архітектурою,як видом мистецтва, сформувати уявлення учнів про культову архвтектуру, розвивати вміння створювати сюжетну композицію на задану тематику. Виховувати інтерес та шану до пам’яток архітектури; прагнення до особистої творчості.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: акварельний живопис.

Оснащення уроку:

1. Технічні (інформаційні) засоби навчання.
2. Схеми поетапного створення композиції.
3. Зразки дитячих робіт з теми даного уроку.
4. Акварельні фарби, пензлі, папір, вода, палітра.

Методи і прийоми, використовувані вчителем на уроці: коментар, бесіда, демонстрування наочності та прийомів роботи з фарбами, організація процесу сприймання, пізнавальної та практичної діяльності учнів, стимулювання творчої активності учнів, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз, частково-пошуковий, репродуктивний (відтворюючий), дослідницький.

Форма організації: урок з елементами подорожі з використанням відеоматеріалів; виконання вправ та творчої роботи.

Терміни і поняття: закони перспективи**.**

Види мистецтв (предметів), що інтегруються на уроці: живопис, музичне мистецтво.

Міжпредметні зв'язки – література, музичне мистецтво.

Структура використання на уроці навчального часу:

1. Організація уваги учнів на уроці та проголошення теми уроку (1 хв.).
2. Мотивація навчальної діяльності (1 хв.).
3. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями (2-5 хв.).
4. Виклад вчителем нового матеріалу (5-7 хв.).
5. Динамічна пауза(1 хв.).
6. Самостійна практична діяльність учнів(20-30 хв.):

- виконання вправи (3-5 хв.);
- бесіда з техніки безпеки (1-2 хв.);
- виконання практичного завдання (20 хв.);
- оцінювання учнівських робіт (3-5 хв.).

7. Підсумок уроку, рефлексія (3-5 хв.).

8. Домашнє завдання (1 хв.).

Хід уроку

І. Організація уваги учнів на уроці та проголошення теми уроку

ІІ. Мотивація навчальної діяльності

«Архітектура – це той же літопис світу. Він промовляє тоді, коли вже мовчать і легенди, і перекази». Микола Гоголь

-Як ви розумієте слова великого митця?

-Чому архітектура розповідає нам історію?

Сьогодні на уроці ми знайдемо відповіді на ці питання.

ІІІ. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями

Говорячи про методи будівництва в стародавніх Греції та Римі, відомий давньоримський архітектор Вітрувій писав: «Все це треба робити, беручи до уваги міцність, корисність та красу». Цей глибокий за змістом вислів згодом стали називати «тріадою Вітрувія». Він визначає три основні сторони архітектури: корисність – тип споруди, міцність – методи будівництва і конструкції споруди, краса – художні якості споруди, її архітектурний образ і форма. З давніх-давен професія архітектора глибоко шанувалася. У стародавньому Єгипті архітектора Імхотепа, який жив більш як 3 тисячоліття до н. е. І збудував величний комплекс храмів та пірамід фараона Джосера, було проголошено богом і на його честь будували храми.

Століттями населення України вело неспокійне і тривожне життя. Відкриті простори її земель були постійним об’єктом нападів. Існування численних населених пунктів було можливим лише під захистом міцних мурів замків та інших оборонних споруд. І хто знає, як склалася б доля нашого народу в минулому, якби їх не було. Потреба в обороні краю відповідно видозмінювала архітектурну монументальність навіть княжих храмів і палаців. У період пізнього середньовіччя оборонну роль відігравали не лише замки і фортеці, а й численні церкви та монастирі. З другої половини XVI сторіччя на місцях давньоруських

городищ або дерев'яних невеличких замків і оборонних дворів XIV-XV століття будуються нові муровані замки бастіонного типу.

IV. Виклад вчителем нового матеріалу

Архітектурна традиція на теренах України пройшла довгий історичний шлях розвитку. Найстарші пам'ятки монументальної, мурованої архітектури на українських землях походять із побережжя Чорного моря.

Нестримно спливають століття... У вогні пожеж і запеклих воєн гинули люди, міста і села, твори митців... Чим дальша від нас епоха, тим менше ми знаємо про неї, тим важче нам зрозуміти життя й інтереси людей тих часів. Але кожна епоха залишає свідків, що красномовно розповідають нам про неї. Ці свідки – пам’ятки архітектури, які найміцніше протистоять натискам часу.

На межі XVI-XVII ст. на західних землях України та кримсько-чорноморському узбережжі склалася розгалужена мережа замків, фортець та інших оборонних споруд і комплексів. Далеко не всі оборонні споруди, навіть у вигляді руїн, дійшли до нашого часу. Багато укріплень поклали початок поселенням, але були стерті з лиця землі, деякі залишилися у назвах місцевостей, міст чи сіл. Тільки невелика частина мурованих замків, фортець, укріплених монастирів або окремих оборонних храмових споруд переважно у вигляді руїн чи решток мурувань дійшли до нашого часу. Їх муровані стіни, башти, інші фрагменти укріплень не тільки є документальним свідченням численних історичних подій, запеклих баталій, пов’язаних із визначними історичними постатями, а й становить значну архітектурно-мистецьку цінність. Тому й віднесено їх до об'єктів національного культурного надбання. Своєю

незвичайністю, загадковістю форм вони приваблюють численних туристів і шанувальників старожитностей. (див. Додатки)

На уроках образотворчого мистецтва ми звертаємося до теми зображення стародавніх замків, щоб глибше дослідити історичне минуле України.

Під час малювання такої роботи потрібно враховувати закони перспективи, давайте їх згадаємо:

Перспектива – система зображення об'ємних тіл на площині або який-небудь іншій поверхні, яка враховує їх просторову структуру і віддаленість окремих їх частин від спостерігача.

Перспектива – зображення простору і предметів на площині для створення уявних глибини та об'єму.

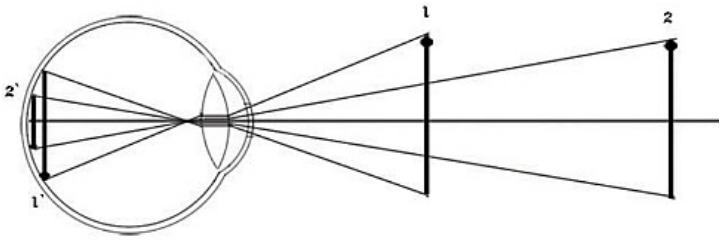
Складним у перспективному малюванні є те, що на двомірній площині (довжина і ширина) потрібно передати тривимірне зображення (ширину, висоту і глибину).

Зір людини може чітко бачити лише ті предмети або їх частини, що потрапляють в поле найкращого зору. Це одна з основних особливостей ока людини.

Другою є те, що зорове сприйняття величини об'єктів залежить від їх відстані до ока. З однакових за величиною предметів сприймаються більшими ті, що розташовані ближче до ока художника.

Третьою особливістю ока є залежність зорового сприйняття об'єкта від точки зору художника. Відносно ока об'єкт може перебувати в різних просторових положеннях (вище, нижче, лівіше, правіше від точки зору) та сприйматися по-різному.

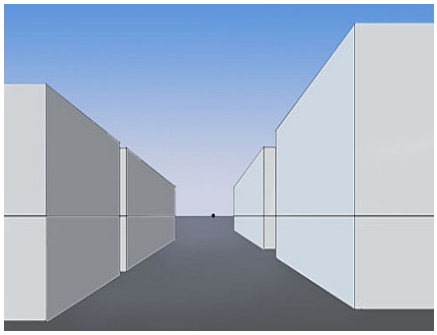
Точка зору – місце знаходження глядача.

Перспектива – це наука про закони зображення предметів на площині відповідно до тих уявлюваних скорочень розмірів, абрисів форми та світлотіньових відношень, які спостерігаються в натурі.

Лінійна перспектива розглядає питання, що пов’язані з величиною та формою предметів, залежно від точки зору.

Предмети в міру віддалення від глядача сприймаються та зображуються на малюнку зменшеними. Це добре видно на такому прикладі:

Повітряна перспектива розглядає вплив повітря на зміну чіткості та кольору предметів зі зміною відстані.

Завдяки повітряному середовищу пом’якшується контрастність між освітленими та тіньовими частинами віддалених предметів, а тони кольорів поступово ослаблюються. Зверніть увагу на зміну кольорів з відстанню на цьому малюнку.

V. Динамічна пауза

VI. Самостійна практична діяльність учнів

Практичне завдання: Створення композиції «Старий замок».

На попередніх уроках ми вже викоривстовували ці закони малювання.

Сьогодні ми створимо малюнок «Старий замок». Під час малювання ви врахуєте закони перспективи.

Перегляд зразків робіт. Аналіз побудови замку.

Виконання практичного завдання (вчитель у процесі самостійної практичної діяльності учнів здійснює індивідуальне консультування та стимулювання творчої ініціативи школярів).

VII. Підсумок уроку, рефлексія

Загальна оцінка уроку, виставка закінчених творчих робіт учнів з подальшим аналізом кращих досягнень та допущених помилок.

Рефлексія у формі незакінчених речень:

Я зрозумів, що можу ...

Для мене стало новим ...

Мене здивувало ...

У мене вийшло ...

Мені захотілося ...

Мене надихнуло ...

VIII. Домашнє завдання

Підготувати білий папір, гуашеві фарби, пензлі, палітру, воду.

Розробка сценарію свята

Тема: «Танцю, до тебе прагне серце і душа»

Мета:

– організація змістовного дозвілля дітей;

– розширення кругозору учнів в області танцювального мистецтва;

– створення умов для виховання художнього смаку і любові до прекрасного;

– розвивати творчі компетентності учнів, виховувати сценічну культуру.

Дата: …….

Час: …….

Місце: танцювальна зала хореографічного колективу «Крок вперед».

Цільова аудиторія: учасники групи «Прибульці» хореографічного колективу «Крок вперед».

Виконавці: хореографічного колективу «Крок вперед» та студенти 31, 34-а та 36 груп факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Обладнання (чи матеріальне забезпечення): мікрофони, CD-програвач

Оформлення: святково прикрашена зала (шари, стрічки)

Хід заходу

Ведуча: Доброго дня, дорогі друзі! Хто з вас не любить танцювати? Жодне свято не обходиться без танців. І хай не всі вміють танцювати, але безумовно одне: краса танцю зрозуміла всім.

Ведуча: Виявляється, що навіть птахи танцюють. Деякі породи танцюють завжди велелюдно та із запалом. Наприклад, чаплі, а шуліка – дуже мудро кружляє – туди, сюди. Найцікавіші танці в деркачів: вони збираються чередою і влаштовують справжній бал. Повитягавши шиї, сходяться, розходяться,

вальсують. Потім одразу стають мов закам'янілі, а тоді знов кидаються танцювати. А хто бачив танець журавлів, той запам'ятає цю красу на все життя.

Ведуча: Танець – хвилюючий і найпрекрасніший вид мистецтва, бо не тільки відображає життя, а й сам є життям. А ще він виховує, вчить культурі поведінки. Танці – це емоційна насолода. Вони розвивають почуття ритму, виробляють правильну поставу, піднімають настрій.

Читець: Мелодія птахом злітає,
Серця молоді окриля,
І юність Поліського краю
У дружньому танці кружля.

Ведуча: Що виникло раніше – танок чи музика – не знає ніхто, але добре відомо, що танцює людство з давніх-давен під супровід пісні, музики.

Ведуча: Фольклорний танець має певні традиційні для даної місцевості рухи, ритми, костюми. Серед народних танців світу можна відзначити такі як:жок, жемжурка, класичні індійські танці, краков'як, лезгінка, болеро, гальярда, фламенко та інші.

Ведуча: Український народний танець народився разом із піснею, разом з нею він зростав, збагачувався. «Пісня і танок – це рідні брат і сестра,- слушно відзначив відомий фольклорист і хореограф Василь Верховинець, - в танцях є весняний подих вітру, тепле лагідне літо, багата осінь і холодна зима». Наш народ ще від віків зжився з незайманою чистотою природи, передає в танцях усю її незрівняну красу.

Ведуча: Говорячи про українські народні танці, слід зазначити, що часто один і той же танець у різних місцевостях може мати різні назви. Наприклад, такий відомий нині український танець як «Гопак» має інші назви: «Гоцак», «Козак», «Козачок», «Тропак». Танці отримують назви з різних причин: за якимось словом, що часто вживається в пісні, під яку танцюють: від пісні «Ой дівчина-горлиця» назвали танок «Горлицею». Те ж саме з назвою «Полька», що

також походить від пісні, а не від того що ніби він польський танець. Цей танець побутує в Україні та в деяких країнах Європи.

Звучить: *Полька «Вуйма» [Звукозапис] / укр. нар. пісня // Мелодії Полісся і Волині: у викон. фольклорних колективів. – Луцьк, 2004. – 1 CD: зв., 12 см.*

Ведуча: В одній з таких пісень, яка є супроводом до танцю, зокрема співається: «Біда польку спокусила – пішла полька за русина …». Деякі танці називаються за місцевістю, де вони побутують: «Коломийка» (від м. Коломия), «Гуцулка» (від Гуцульщини). Крім назв танців, у народі існує ряд назв танцювальних рухів. Василь Верховинець записав кілька з них: доріжка, присядки, навприсядки, вихиляси. Нині відомі й інші народні назви рухів: гопаки, витинанки, підскоки, підтупи, тропаки, закрутки та інші. Серед відомих українських народних танців є «Гопак», «Тропак», «Гандзя», «Чумак», «Метелиця», «Козачок», «Полька», «Коломийка», «Аркан» та інші. В українському народному танці часто наявний елемент змагання: двох парубків, парубка з дівчиною або танцюриста з музикантом.

Ведуча: Досі етнографи не зібрали і не описали на належному науковому рівні всі фольклорні танці українців. Перші докладні описи танців подали переважно письменники в художніх творах: Григорій Квітка-Основ'яненко, Іван Котляревський, Іван Нечуй-Левицький, Микола Гоголь, Марко Кропивницький. І, хоча письменник не ставить собі за мету наукове дослідження танцю, проте описи танцювального мистецтва українців, зроблені досить ретельно і з художньою майстерністю, можуть служити водночас і цінним етнографічним матеріалом.

Читець: Кожен крок – сліпуча блискавиця,
А душа – польовий буйний вітер.
Розгортаються уста і лиця
Неспокійним пурпуровим квітом.
Не впіймаєш! Я – вогонь, я – вихор,
А вони спинятися не звикли!

Але раптом усміхнуся тихо,
І в очах моїх заграє виклик.
А душа, розбещеністю п'яна,
Вип'є туги золоту отруту.
О, злови мене, злови, коханий,
Я так хочу біля тебе бути!
Бачиш – стіни зникли, мов примари!
Трави лізуть нам під закаблуки,-
А над нами рожевіють хмари!
Перед нами зеленіють луки!
Тільки зловиш – радісно і в'юнко
Закручу тебе звитяжним рухом,
А з оркестри бризне поцілунків
Весняна, бурхлива завірюха!

О. Теліга «Козачок»

Ведуча: В Україні й за кордоном українське танцювальне мистецтво репрезентує переважно «Гопак», культ якого склався на початку ХХ століття. Назва танцю походить від дієслова «гупати» – плигати, скакати. Справжній фольклорний гопак був переважно сольним чоловічим танцем, в основі якого лежала імпровізація і змагання. У народі його танцюють так, щоб один одному не заважали. Популярності танцю сприяло, його використання у спектаклях корифеїв українського театру.

Демонстрація відео українського народного танцю

Ведуча: Вічно юний танець – вальс. Вальси… Їх співають, танцюють, грають… Вже понад три століття він користується великою популярністю і не старіє! Щось є в цьому танці таке незвичне, захоплююче, що підкоряє людей різних епох і національностей, складу життя і віку.

Читець:Грає рояль так тихо й ніжно,

Та недовго так йомуграть,
А пари-лебедібілосніжні
По залу танцюють, по залу летять.
Уритмі вальсу все закрутилось,
Уритмі вальсу плинув час.
І, нібисвіт весь зупинився
І, ніби все завмерловраз.
Та грав рояль тихо і ніжно,
Плинув і плинувневтримний час,
А пари-лебедібілосніжні
Спинились, бозакінчився вальс.
Хоча вальс і закінчився
На струнах душі рояль буде грать,
А в пам'ятізалишилось,
Що пари танцюють, що пари летять.
Невідомий автор.

Ведуча: У чому ж секрет вальсу? Давайте спробуємо відшукати відповідь на це запитання, звернувшись до історії танцю. Свій родовід вальс веде зі жвавого сільського танцю лендлер, який був розповсюджений в Південній Німеччині та Австрії. У вальсі є спільні риси з французькою вольтою, чеським фуріантом, польським куявяком.

У XVII столітті вальси творили такі великі композитори як Моцарт, Бетховен, Шуберт.

Відомий польський композитор Шопен написав лише 14 вальсів. Як це мало в порівнянні з трьомастами шубертівськими вальсами! Але 14 вальсів Шопена – це 14 неоціненних перлин, що втілили багатство шопенівського генія. Під музику цих вальсів не танцювали, вони тільки для концертного виконання.

Ведуча: Дослідники відносять народження вальсу, як танцю, до кінця XVIII століття. Він бурхливо вривається в бальні зали і зустрічає опір аристократичних салонів. Дозвольте! Запаморочливе обертання замість плавної ходи. А як же етикет? Дозволити публічно обійматися танцюючим? Сором! І вальсу оголосили справжню війну! Проводились навіть офіційні компанії по боротьбі з цим «аморальним» танцем. Його висміювали, таврували, забороняли, але не перемогли. Зате в XIX столітті вальс одержав повне визнання і досягнув всесвітньої популярності.

Ведуча: Спалахнувши, ніби феєрверк, засіяла на довгі літа слава Іоганна Штрауса-молодшого. У творчості Штрауса віденський вальс досягнув класичної довершеності. Всесвітньо відомі вальси: «Казки віденського лісу», «Життя артиста», «Весняні голоси». Мелодії Штрауса проникають у душу. Його вальси заполонили Відень. Відкривалися величезні зали, спеціально призначені для балів. Понад 500 вальсів написав Іоганн Штраус-син. Під його музику кружляли у королівських палацах і казармах, містах і селах. Вальс називають танцем закоханих. Скільки у ньому ніжності, граціозності, оптимізму, життєрадісності, надії.

Читець: Земля кружляє у космічнім вальсі.
Вітри галактик – вічні скрипалі.
Гармонія крізь тугу дисонансів
Проносить ритми танцю по землі.
І не паркет, зачовганий до глянцю,
Не долівки, налиті до чобіт, -
Вже вся планета – п’єдестал для танцю,
Де сходять вальси з голубих орбіт.
Ліна Костенко «Смертельний падеграс»

Звучить: *Штраус І. An der schonen blauen Donau [Звукозапис] / І. Штраус // Бальные танцы: вальс. – К., 2008. – 1 CD: зв., 12 см.*

Ведуча: А скільки вальсів подарували нам українські композитори! Творча співдружність Платона Майбороди та Андрія Малишка започаткувала жанровий різновид пісні-вальсу в українській пісенності… Його «Київський вальс» став своєрідним символом столиці України. Часто чуємо його мелодію, коли звучать позивні радіопрограми: «Знову цвітуть каштани, хвиля дніпровська б'є…» Говорячи про пісні-вальси Платона Майбороди, не можна не згадати«Пісні про вчительку», «Пісні про рушник» та останнього спільного твору з Андрійом Малишком – «Моя стежина». Вальс став своєрідними символом юності, весни, любові, світлих життєвих мрій.

***Звучить**: Майборода П. Київський вальс [Звукозапис] / П. Майборода // Києве мій. – К., 2006. – 1 CD: зв., 12 см.*

Демонстрація відео танцю «Вальс»

Ведуча: ХХ століття принесло нові ритми: танго, фокстрот, рок-н-рол, бугі-вугі, твіст, шейк, брейк.

Одним з найбільш популярних танців цього століття є танго. Вперше слово «танго» у відношенні до танцю почали вживати десь у 90-х роках XIX століття. Більшість дослідників погоджується, що танець виник злиттям різноманітних стилів, завезених емігрантами із Європи до Буенос-Айресу, та Африканських танцювальних мотивів, таких як кубинська хабанера, креольська мілонга. Танго тісно пов'язане із музикою та партнером. Хороший танцюрист змушує «бачити музику».

Читець: В танці я тобі розкажу,
Як кохаю тебе безмежно.
Кожним рухом тобі покажу,
Як обожнюю обережно.
Стан тонкий і волосся дощ
Руки ніжні й веселе личко

В танці ти за мною ідеш,
Хай це щастя і невеличке.
Я дивлюся в твої очі щасливі,
Задоволено мружиш ти їх.
Ну які ж твої очі красиві,
Очі щастя, кохання, втіх.

Оксана Вишневська «В ритмі танцю»

Ведуча: Париж був першим містом, де танець набув значної популярності на початку 1910-х років. Пізніше він підкорив Лондон та Берлін. До 1913 року він досяг Нью Йорка та Фінляндії. Період до 1955 року вважається Золотою Добою для танго. 1983 року у Парижі відбулося відкриття шоу Tango Argentino, що стало своєрідною революцією. Практично всі бажали навчитися танго.

Звучить: *Martin D., викон. Besametucho [Звукозапис] / Romanticcollection :Tet-a-Tet. – Germany, 2000. – 1 CD: зв., – 12 см.*

Показується відео танцю танго

Ведуча: Сучасний танець модерн зародився наприкінціXIX століття і став універсальним засобом для імпровізацій та пошуку нових рухів. Рухи виконуються у різних позах, навіть лежачи або рухаючись у горизонтальному положенні. Завданням артистів є передача почуттів та настрою. Танець пост-модерн, який виник у Нью-Йорку, набув своєї популярності у 60-х роках XX ст. Його відрізняє широке використання імпровізації у незвичних місцях, наприклад, у художніх галереях.

Танець джаз – синтезувався з африканської та американської культури. Утворилися три ранні стадії джазу: традиційний, соул та афрокарибський. Джазова музика й танець стали дуже популярними як серед чорношкірого, так і серед білого населення.

Історія розвитку різновиду сучасного танцю чечітка(степ) походить від ірландської джиги та сільської англійської чечітки – танців перших поселенців в Америці. Цим танцям притаманні складні рухи ступні, яка вибиває ритм.

У 50-х роках ХХ ст. став популярним рок-н-рол. Він шокував і приваблював людей своїмнеприборканим,бунтарським темпераментом. У ці часи з'являються інші подібні новинки: стейл, стролл, акробатичний рок-н-рол. У 70-х роках популярним став брейк-данс. Його різновиди: боді-попінг, брейкін, апрок.

***Звучить**: Бумбокс, викон. Ким ми були [Звукозапис] / Золотой генофонд Украины. – К., 2006. – 1 CD: зв., 12 см.*

Ведуча: Ці танці складаються з акробатичних рухів, стрімких обертань, які виконуються на голові, на спині в різних позах. Вони потребують спеціальної атлетичної підготовки, одягу та аксесуарів. Апрок – танець – змагання декількох команд у стилі брейк, де використовуються також елементи різних спортивних єдиноборств. Хоча цей танець виглядає агресивним, однак партнери не наносять шкоди один одному, вони навіть не торкаються один одного. Кожний новий учасник змагання починає свій рух з тієї пози, якою закінчив свій танець попередній виконавець. Переможця визначають глядачі. З танців рок-н-рол, диско, брейк організовуються змагання, де беруть участь професійно підготовлені виконавці різних вікових груп. На сучасній сцені все частіше виконуються спортивні танці.

Кожен рік сучасні танці поповнюються новими популярними зразками, які створюються на основі уже існуючих або це зовсім нові композиції, стилі. Деякі з них швидко забуваються, а інші залишаються у скарбниці хореографічного мистецтва. Нині популярними є хіп-хоп, R&B… Процес розвитку хореографічного мистецтва не припиняється, тому що широко використовується вільна імпровізація.

Демонстрація відео сучасного танцю

Читець: Танець ніжний не звабливий,

Танець світлий дійсо щирий

Танець в котрім ти і я

Відчуваєм звук життя.

Сагайда «Танець»

Ведуча: Танцюйте, насолоджуйтесь, відпочивайте, адже рух – це життя й енергія!

Зразок сценарію мистецького свята

Тема: **День Художника.**

Мета: розширити і поглибити знання учнів про творчість відомих художників України як сучасних, так і класиків;

розвивати інтерес до художнього мистецтва, увагу та мислення, естетичні смаки, любов до прекрасного, спостережливість;

виховувати любов до рідного краю, почуття національної гордості.

Епіграф:

Малювати картини руками не можна,

Лише серцем, що б'є у душі..

В тій, де мешкає дивний художник,

Що натхнення черпає в собі.

Музичний супровід:

1). вступна частина;

2). фон при розповіді слів учасників;

3). заповнення паузи під час конкурсів;

4). Фанфари під час нагорождення.

Обладнання та призовий фонд:

Цукерки: 100шт.

І конкурс «Моя рідна школа»

- маски – 9шт
- ватмани – 3шт
- фломастери – 3шт
- скотч

ІІ конкурс «Веселка»

- фарби (біла,жовта, синя, червона – 3шт)
- пензлі – 9шт

- палітра – 3шт
- ємкість із водою – 3шт

III конкурс «Дизайнер»

- конверти – 4шт
- картки – 4шт
- ватман – 4шт
- маркери – 4шт

IV конкурс «Веселий художник»

- рулони шпалер – 3шт
- клей – 3шт

Заготовленні завдання:

- ребуси 4 шт
- мольберт

Використані ресурси:

Святково оформлена зала, на стіні плакати з висловами про художників, портрети художників, музичний супровід. Звучить музика, виходять ведучі в образі художників.

Повідомлення теми та мети заходу:

Дорогі друзі! Сьогоднішня наша зустріч, присвячена Дню Художника у рамках шкільного тижня мистецтва. Ми розширимо і поглибимо ваші знання про творчість відомих художників України як сучасних, так і класиків. будемо розвивати інтерес до мистецтва, перевіримо вашу увагу, мислення, спостережливість, естетичні смаки і, сподіваюсь, любов до прекрасного. Завдяки цьому ви відчуєте любов до рідного краю і національну гордість.

Сьогоднішнє свято ми проведемо у формі гри-подорожі.

А з чого починається подорож, звичайно ж, з квитків. Зараз кондуктор роздасть вам квитки. На кожній станції буде конкурс. За кожен конкурс ви маєте

можливість отримати бали-цукерки, у кого буде найбільше – той отримає супер приз, а який – дізнаємось наприкінці свята.

Вступне слово вчителя:

Наша подорож **почнеться** з порогу рідної школи, а для відправлення нам потрібно пройти **перше випробування.** Для цього вийдіть учні, укого квитки зеленого кольору. А тепер обєднайтесь в команди за геометричною формою ваших квитків – трикутники-1команда, кола-2, чотирикутники-3я. За п'ять хвилин ви маєте зобразити фасад рідної школи із зав'язаними очима. Перемагає та команда, чиє зображення сподобається глядачм найбільше. Отже, час пішов.

Кожній команді видається аркуш ватману і яскравий маркер, а також пов'язки. Обладнання: ватмани, яскраві маркери, пов'язки.

Молодці, тепер визначаємо переможців оплесками. Ось ваші бали. За перше місце – 3шт, за друге – 2шт, за третє – 1шт.

Наступна станція – Пізнавальна.

Своїми роботами художники передають душевні переживання, красу і недоліки навколишнього світу, намагаються донести до людей, свої ідеї.

Історія українського живопису дуже багата. Багато художників України досягли світового визнання. Вони є майстрами живопису графіки, абстракції, проявляючи себе у різних напрямках цього мистецтва.

Давайте з нами ознайомитись з творчістю відомих художників України як сучасних,так і класиків: Є. Гапчинська, А. Куїнджі, М. Приймаченко, М. Пимоненко, К. Білокур, І. Марчук, Т. Шевченко.

Вчитель*:*

– Гей, Веселко, годі спати,

Час хмаринки фарбувати.

Наступна станція – «Веселкова»

І тут нас чекає наступне випробування. Для цього виходять учні, чиї квитки зеленого кольору. А тепер обєднайтесь в команди за геометричною формою ваших квитків – трикутники-1команда, кола-2, чотирикутники-3я.

***Ведуча**:*

Намалювати веселку – завдання, здавалося б, нескладне, але на ваших столах лежать по чотири баночки фарби: біла, жовта, синя, червона, а також вода, пензлі, палітра. Треба створити на палітрі чотири нові кольори! А щоб допомогти нашим учасникам, давайте згадаємо кольори веселки, а для цього ____ прочитає нам вірш:

Чапля Осінь Жде Завзято,

Буде Сани Фарбувати.

Кожне слово у цьому віршику починається з тієї ж букви, що і колір веселки.

Отже час пішов.

Обладнання: баночки з фарбою білого, жовтого, синього, червоного кольору, баночка з водою, пензлі, палітра, ватман.

Вчитель:

А поки команди зайняті, ви маєте можливість отримати додаткові бали. Для цього розгадайте ребус.

Молодці, тепер визначаємо переможців оплесками. Ось ваші бали. За перше місце – 3шт, за друге – 2шт, за третє – 1шт.

<u>Наступна станція – Дизайнерська</u>

Художники-дизайнери постійно спостерігають за природою. Адже природа підказує дизайнеру форми й кольори для нашого побуту. Наприклад: архітектори-дизайнери помітили, що качан кукурудзи складається з безлічі зерен, і використали цей принцип у побудові багатоповерхових будинків, де квартири розташовані, як кукурудзяні зернятка.

За допомогою наступного конкурсу учасники спробують себе як дизайнери. Для цього виходять учні, чиї квитки жовтого кольору. А тепер обєднайтесь в команди за геометричною формою ваших квитків – трикутники-1команда, кола-2, чотирикутники-3я. Завдання наступне: учасникам команди дається по картці із зображенням елементу природи, ваше завдання намалювати предмети побуту, які на вашу думку нагадують зображення на картці .

Наприклад: Груша схожа на лампу.

кульбаба-люстра; метелик-на шию; гарбуз-подушка; їжак-голочниця.

Обладнання: картки з зображенням завдання, ватмани, маркери.

Музична пауза:

А поки наші команди малюють предмети побуту, у вас є можливість заробити додаткові бали – розв'язати ребуси:

«Ребус»

Обладнання: картка, на якій зображений ребус, мольберт, рамка.

Молодці, тепер визначаємо переможців оплесками. Ось ваші бали. За перше місце – 3шт, за друге – 2шт, за третє – 1шт

Вчитель:

В дивних фарбах мрії потопають,

різнобарв'ям сипляться думки…

кольори немов би оживають з ледь помітним порухом руки.

А **наступна станція – Геометрична**.

І тут нас чекає нове випробування Для цього виходять учні, чиї квитки червоного кольору. А тепер обєднайтесь в команди за геометричною формою ваших квитків – трикутники-1команда, кола-2, чотирикутники-3я.

Ведуча*:*

Кожній команді видається по конверту з різними геометричними фігурами, з яких вони повинні створити картину за три хвилини.

Обладнання: трикутники, круги, квадрати, ромби, прямокутники, ватман, клей.

Музична пауза:

А поки наші команди створюють композицію, у вас є можливість заробити додаткові бали – розв'язати ребуси:

«Ребус»

Обладнання: картка, на якій зображений ребус, мольберт, рамка.

Молодці, тепер визначаємо переможців оплесками. Ось ваші бали. За перше місце – 3шт, за друге – 2шт, за третє – 1шт

Ведуча :

А зараз порахуємо свої цукерочки та підіб'ємо підсумки і оголосимо переможця.

(Нагородження переможців призами)

Місія художника – це духовний пошук. Тож наша подорож не закінчується і буде продовжуватись кожного уроку.

Ведуча :

Діти – це майбутнє будь-якої нації, будь-якої держави, адже саме з них починається усе на світі. Ні для кого не таємниця, що саме в Україні найбільше обдарованих дітей . На уроках ви це неодноразово доводили, своїми малюнками на виставках майже кожного тижня

Ведуча*:*

Сьогодні, на нашому святі, ми бачили спалахи дитячих талантів, вправних і впевнених, боязких і сором'язливих. Тож будемо сподіватися, що усі дитячі мрії здійсняться, таланти розквітатимуть. І на українському мистецькому олімпі кожного року з'являтимуться нові талановиті зірочки, які сяятимуть ще яскравіше!!!

Ведуча*:*

На цьому наша зустріч закінчується. І я пропоную залишити свої відбитки на цьому дереві всім учням і гостям.

Ведуча:

До побачення.

Зразок інтегрованого уроку курсу «Мистецтво»

8 клас

Тема: **Мистецькі перлини Візантії та Київської держави**

Мета:

- *формувати предметні компетентності*, а саме уявлення про мистецтво Візантії та Київської держави, вдумливе сприйняття художніх творів, розуміння поняття візантійський стиль, логічне мислення, вміння працювати в мікрогрупах;

- *формувати ключові компетентності*, а саме, усвідомлення своєї причетності до соціокультурних процесів, толерантне ставлення до культурного розмаїття регіонів світу, усвідомлення потреби збереження художнього надбання людства, гордість за мистецтво своїх пращурів.

Тип уроку: комбінований урок

Оснащення: підручники, картки з матеріалами для роботи груп, презентація «Візантійський стиль: живопис», відео «Візантійський стиль» (інтер'єр).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Перевірка домашнього завдання:

Опираючись на знання з історії і зарубіжної літератури, підготувати коротке повідомлення «Середньовіччя» як історична і культурна доба».

Орієнтовна відповідь:

Середньовіччя (V-XV) – це тисячолітній період в історії європейської культури. Довгий час цей період називали «темними віхами», тому що варварами була знищена частина культурних надбань античності, населення було

малограмотним. Провідне місце в свідомості людей посідає Бог (на відміну від античності чи Відродження, коли центром Всесвіту була людина). Але в середні віки деякі народи переживали «золотий вік» своєї культури.

III. Оголошення теми і мети уроку.

Мотивація начальної діяльності.

Центром середньовічного мистецтва була Візантія зі столицею Константинополь. Майже до кінця Середньовіччя Константинополь був не лише найбільшим містом християнського й мусульманського світів, а й найбагатшим і найрозвиненішим. Розвиток Візантії зумовив формування *візантійського стилю.* Про особливості візантійського стилю, *а також розквіт таких видів мистецтва як архітектура і живопис, ми будемо говорити сьогодні на уроці.*

IV. Засвоєння нового навчального матеріалу:

1. Лекція вчителя, складання опорного конспекту

1. Візантійський стиль зародився в архітектурі й образотворчому мистецтві, виявився в ілюструванні книги, поширився на такі види мистецтва, як декоративно-прикладне і музичне, вплинув на розвиток моди.

2. Цей стиль поширився далеко за межі Візантії і отримав подальший розвиток у мистецтві Київської Русі, народів Балканського півострова, Італії та Кавказу.

3. Після перегляду відео *«Візантійський стиль. Інтер'єр» визначити ознаки візантійського стилю:*

- урочистість;
- пишність;
- внутрішня шляхетність;
- золоте оздоблення;
- витончений декор.

4. *Робота з підручниками* Л.Г.Кондратової с.50-52, Л.М.Масол с. 38-40.

Завдання для І групи:

а) записати види архітектурних споруд і навести приклади кожного виду споруд;

б) який вид архітектурних споруд запозичили у Візантії київські зодчі?

Завдання для ІІ групи:

а) назвати архітектурні пам’ятки України періоду Київської держави;

б) Чим вони відрізняються від архітектурних споруд Візантії?

5. Перегляд презентації «Візантійський стиль. Живопис».

Записати в зошит

1. Види живопису:

– іконопис;

– монументальний живопис;

– книжкова мініатюра.

2. Технології створення ікон:

– темпера;

– енкаустика;

– мозаїка.

6. Інтерактивний прийом «Сам собі вчитель» (Об’єднатися в 3 групи «Живописці», «Іконописці», «Майстри книжкової мініатюри».

У групах ознайомитись з інформацією, розміщеною на картках. Відрядити двох своїх представників до інших груп і ознайомити решту однокласників зі здобутою інформацією про живопис Київської Русі.

(Див.додаток до уроку № 1).

7. Художньо-творча робота.

Виконати замальовки візантійського орнаменту. Підручник Л.М.Масол. Завдання 1 с.44.

V. Актуалізація набутих знань (рефлексія).

Закінчи речення:

«Сьогодні на уроці я дізнався…»

«Мене здивувало…»

VI. Домашнє завдання:

1. Створи дизайн сучасного одягу, використовуючи візантійський орнамент.

2. Почни заповнення таблиці «Мистецтво Київської держави»:

Архітектура	
Іконопис	
Скульптура	
Книжкова мініатюра	
Музичне мистецтво	
Монументально-декоративний живопис	
Декоративно-ужиткове мистецтво	

Додаток № 1 до уроку

Матеріали для роботи груп

1-ша група «Живописці». З-поміж видів образотворчого мистецтва Київської Русі найпочесніше місце посідав монументальний живопис (мозаїка, фреска).

Систему розписів культових споруд майстри запозичили у візантійців, творчо переробивши її. Інтер'єр Софії Київської (вівтарні приміщення та центральний підкупольний простір) прикрашено мозаїкою, а стовпи нефів, бічні приміщення, стіни-фресками. Підлогу робили мозаїчною або шиферною. На одній із фресок зображено музику, який грає на струнному смичковому інструменті, що нагадує скрипку. На іншій фресці – 11 музик (грають на флейті, металевих тарілках, дудках і дзвониках) та 2 акробати.

2-га група «Іконописці». На основі творчого переосмислення візантійських іконописних канонів сформувалась самобутня київська школа. В XI ст. було створено найвідоміші ікони: Володимирської Богоматері, Печерської Богородиці з предстоячими Антонієм і Феодосієм та Ярославської Оранти (усі зберігаються у Третяковській галереї у Москві); Георгія-воїна, Дмитра Солунського, Архангела (або Ангела – Золоте Волосся); мініатюрні ікони (Увірювання Хоми). Відоме навіть ім`я одного з іконописців – Алімпій (Аліпій, Олімпій, бл. 1050-1114), ієромонаха Києво-Печерського монастиря. Він також займався мозаїкою та ювелірною справою. Ікони Алімпія вважають чудотворними. Ікони XI-XIII ст. відзначаються монументальністю й особливою урочистістю. Найчастіше митці зображали Христа й Богоматір.

3-тя група «Майстри книжкової мініатюри». Особливим розділом давньоруського образотворчого мистецтва є книжкова мініатюра. Книга була дієвим засобом поширення християнської віри на Русі. У книжковій графіці XI-XII ст. відображено самобутність майстрів Київської Русі, стильові ознаки давньоруського мистецтва. Мініатюри до 294 аркушів Остромирового Євангелія, найдавнішої рукописної книги Київської держави, виконав майстер Григорій.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова Н. А., Малашевская Е.А. Классический танец для начинающих. С-Пб. : Издательство «Лань»; «Издательство ПЛАНЕТА МУЗЫКИ», 2009. 128 с.

2. Антонович Е. А., Шпільчак Б. А. Малюнок і живопис : метод. рекоменд. Київ, 1990.

3. Баммес Г. Изображение фигуры человека. Берлин : Фольк унд Виссен, 1988. 336 с.

4. Барышникова Т. Азбука хореографии. С-Пб. : РеспексЛюкси, 1996. 256 с.

5. Барщ А. О. Наброски и зарисовки. Учебн. пособ. Москва, 1970. 168 с.

6. Беда Г. В. Основи изобразительной грамоты: Рисунок, живопись, композиция. Москва : Просвещение, 1969. 239с.

7. Бекіна С. І. Музично-ритмічна діяльність дітей старшого дошкільного віку. Київ : Музична Україна, 1986. 37 с.

8. Бесіди про танець: Методична розробка на допомогу керівникам хореографічних колективів і позашкільних установ. / Укл. А. П. Тараканова. Київ : ІЗМН, 1996. 20 с.

9. Бучинський С. Л. Основи грамоти з образотворчого мистецтва. Київ : Радянська школа 1981. 120 с.

10. Богаткова Л. Хоровод друзей. Москва : Изд. дет. лит-ры, 1957. 686 с.

11. Ваганова А. Основы классического танца. С.-Пб. : Лань, 2002. 192 с.

12. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю. 3-тє вид. Київ : Мистецтво, 1996. 496 с.

13. Васильева-Рождественская М. Историко-бытовой танец. Москва : Искусство, 1963. 382 с.

14. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. Київ : Мистецтво, 1968. 150 с.

15. Горшкова Е. В. От жеста к танцу. Методика и конспекты занятий по развитию у детей 5-7 лет творчества в танце. Москва : Гном и Д, 2002. 120 с.

16. Глинская И. П. Изобразительное искусство: Методика обучения в 1-3 классах. Киев : Радянська школа, 1978. 111с.

17. Глинская И. П. Изобразительное искусство: Методика обучения в 4-6 классах. Киев : Радянська школа, 1981. 126с.

18. Грещенков В. Н. Рисунок мастеров итальянского Возрождения Москва, 1963.

19. Кардашов В. М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва. Київ :Слово, 2007. 294 с.

20. Карпов И. Н. Изображение птиц и зверей. Москва. 1976.

21. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти: навч. посіб. Київ : Вища школа, 2002. 190 с.

22. Костерин Н. П. Учебное рисование. Москва : Просвещение, 1984. 240 с.

23. Колодницький Г. А. Музыкальные игры, ритмические упражнения и танцы для детей : Учеб.-метод. пособие. Москва : Гном-Пресс, 2000. 64 с.

24. Колногузенко Б. М. Види мистецтва та хореографії. Харків : ХДАК, 2009. 140 с.

25. Колногузенко Б. Хореографічне мистецтво. Харків : ХДАК, 2008. 224 с.

26. Колногузенко Б. М. Методика роботи з хореографічним колективом. Ч.1. Хореографічна робота з дітьми. Харків : ХДАК, 2005. 153 с.

27. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичні рекомендації Київ : Початкова школа, 2002.

28. Книга вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу: Довідко-метод. видання / Упоряд. М. С. Демчишин; О. В. Гайдамака. Харків : Торсінг плюс, 2006. 768 с.

29. Крамар В. Д Калинка : Сборник детских сюжетных и игровых танцев. Киев : Мистецтво, 1967. 120 с.

30. Крамар В. Д. Танці різних народів. Київ : Мистецтво, 1972. 115 с.

31. Кульчицька О. Хореографічна обдарованість. *Мистецтво та освіта.* 2001. №4. С. 42-46.

32. Лаптев А. М. Рисунок пером. Москва : Академія художеств СРСР, 1962. 165 с.

33. Лушников Б. В. Рисунок. Портрет: Учеб. пособ. Москва : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004. 144 с.

34. Мистецтво балетмейстера: Навч.-метод. матеріали з курсу. Харків : ХДАК, 2007. 86 с.

35. Морозовська Т. Хореографічне виховання як складова загальної освіти. *Рідна школа*. 2002. №8-9. С. 25-28.

36. Педагогіка: навч. посіб. / за ред. В. М. Галузяк. Вінниця : Книга-Вега, 2003. 416 с.

37. Педагогічна практика : навч. посіб. / уклад. М. Т. Мартинюк, О. В. Гнатюк, Т. Л. Годованюк, Н. М. Стеценко. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. 175 с.

38. Педагогічна практика. / уклад. М. Т. Мартинюк, О. В. Гнатюк. 3-тє. вид., доп. Умань. 2013. 181с.

39. Педагогічний словник. / За ред. М. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 514 с.

40. Популярная художественная энциклопедия : в 2-х кн. Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство / Гл. ред. В. М. Полевой. Москва : Сов. энциклопедия, 1986. Кн.1, 447 с. Кн. 2, 432 с.

41. Рагозіна В. З історії хореографічного виховання. *Мистецтво та освіта*. 2006. №2. С. 15-19.

42. Рисунок : учеб. пособ. для вузов / Состав. Ф. В. Антонов, Н. П. Бесчастнов, Б. А. Бурмистров и др. Москва : Легпромбытиздат, 1988. 176 с.

43. Ростовцев Н. Н. Методика преподавания изобразительного искусства в школе. Москва : АГАР, 1998. 256 с.

44. Савченко О. Я. Урок у початкових класах: навч.-метод. посібник. Київ : Освіта, 1993. 224 с.

45. Скрипченко О. Загальна психологія. Київ : Либідь, 2005. 464 с.

46. Слєсарєва О. Предмет хореографії у структурі гімназійної освіти як один із чинників гармонійного фізичного та інтелектуального розвитку школяра. *Рідна школа*. 2005. №3. С. 57-58.

47. Сокольников Н. М. Изобразительное искусство и методика его преподавания в начальной школе : учеб. пособ. для студ. 2-е изд., стереотип. Москва : Издательский центр «Академия», 2003. 368 с.

48. Сучасний танець та методика його викладання : конспект лекцій для студентів хореограф. Харків : Слово, 2015. 137 с.

49. Тараканова А. П. Бесіди про танець : метод. розробка на допомогу керівникам хореографічних колективів. Київ : ІЗМН, 1996. 20 с.

50 Тараканова А. Нові форми організації хореографічного навчання. *Мистецтво і освіта.* 2002. № 3. С. 38-40.

51. Тараканова А. П. Система хореографічного виховання у школах та позашкільних навчальних закладах: навч.-метод. посіб. Київ : Мін-во освіти України, 1996. 68 с.

52. Тараканова А. Формування пластичної культури дітей засобами хореографічного мистецтва. *Мистецтво та освіта*. 2006. №4. С. 48-52.

53. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах : навч. посіб. Київ : ОсвітаУкраїни, 2017. 311 с.

54. Шпикалова Т. Я. Народное искусство на уроках декоративного рисования : Пособие для учителей. 2-е изд., дополн. и перераб. Москва, 1979.

55. Шулдик В. І., Шулдик Г. О. Педагогічна практика. навч.-метод. посібник. 2-ге. вид., доп. Умань : Жовтий О. О., 2013. 162 с.

56. Шулдик В. І., Шулдик Г. О. Педагогічна практика студентів: навч. посіб. для пед. закладів освіти. Умань : ПП Жовтий, 2009. 161 с.

57. Энциклопедический словарь юного художника. / Сост. Н. И. Платонов, В. Д. Синюков. Москва : Педагогика, 1983. 416 с.

Бикова О.В.
Семенова О. В.

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Навчальнно-методичний посібник

Підписано до друку 02.11.2021.
Формат 60х8/16
Папір офсет. Ум.друк. арк 0,8
Тираж 300.Зам №74

«Brand Maker»
20300, м. Умань,вул. Грушевського 61/17
Тел (097)871-42-92
E-mail: umanbm@gmail.com